

ARCHBISHOP ANDREW

Beginning from Jerusalem

ORTHODOXY, ROMAN CATHOLICISM AND PROTESTANTISM

Appendix 1: Ecumenism

Appendix 2: The Tree - The Church

Second edition

АРХИЄНИСКОП АНДРЕЙ

Від Єрусалиму починаючи

ПРАВОСЛАВІЄ, РИМО-КАТОЛИЦТВО, ПРОТЕСТАНТСТВО.

додаток 1: Екуменізм.

додаток 2: дерево-церква.

Видання друге

Блаженніший Митрополит Андрей, Первоієрарх Української Греко-Православної Церкви в Канаді

His Beatitude Metropolitan Andrew, Primate of the Ukrainian Greek-Orthodox Church of Canada

ЕДИНА ХРИСТОВА ВСЕЛЕНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

"Побудую Я Церкву Свою, — і сили адові не переможуть її" (Мтв. 16:18).

"Святий Отче. — заховай в Ім'я Своє їх, яких дав Ти Мені, щоб як Ми, єдине були!"

"Та не тільки за них Я благаю, а й за тих, що ради їхнього слова ввірують у Мене, щоб були всі одно: як Ти, Отче, в Мені, а Я — у Тобі, щоб одно були в нас і вони" (Ів. 17:11, 20-21).

"Христос — Голова Церкви" (бф. 5:23).

Християни НІКОЛИ не повинні забувати, що Християнство народилось на Сході в місті Єрусалимі. З Єрусалиму воно поширилось по всьому світу.

І коли б ми хотіли шукати ОСЕРЕДКУ Християнського світу, то ним був і є Єрусалим. Це, між іншим, засвідчив також Єпископ римський — Папа Павло VI, який, як нам відомо, на початку 1964 року відвідав Святі місця, а в тому також Єрусалим. У своїй відповіді на привітання Вселенського Патріярха Атенагораса І він сказав так: "Давня християнська традиція залюбки добачає ОСЕРЕДОК світу там, де було закопано славний Хрест нашого Спасителя, з якого Віп. піднесений з землі, всіх до себе притягає. Тож годилося, та і Провидіння на це зізволило, щоб у ЦЬОМУ ОСЕРЕДКУ, ЗАВЖДИ СВЯТОМУ Й БЛАГОСЛОВЕННОМУ (підкреслення моє) — ми. прочани з Риму і з Константинополя — могли зустрінутися і поєднатися у спільній Молитві".

Отож, Єрусалим, де Христос перетерпів страшні муки, смерть на Хресті й Похорон та де Він Воскрес із мертвих, кладучи тим основи нашого Воскресення й Вічного Життя, — є ОСЕРЕДКОМ світу, звідки Віра Христова засяяла на ввесь світ. З Єрусалиму отримав Віру Христову також Рим та ввесь Захід.

З Єрусалиму Віру Христову почерез Грецію отримала Україна. Перше зерно Христової Віри в Україні посіяв Св. Апостол Андрей Первозванний, що був ПЕРШИМ покликаний на Апостола, а пізніше, за князювання Володимира Великого, вся Україна була охрещена в Христову Православну Віру, як про це свідчать Богослужбові книжки жатої Української Церкви та історичні джерела, а в тому найнерше Літописи. Христос Спаситель бажав, щоб усі ті, що ввірують у Нього, були об'єднані в ОДНІЙ ГРОМАДІ — ЦЕРКВІ. Він сказав: "Побудую Я ЦЕРКВУ СВОЮ, — і сили адові не переможуть її" (Мтв. 16:18).

Таку Церкву Христос Спаситель побудував, ставши її ОСНОВОЮ й ГОЛОВОЮ, про що Св. Ап. Павло так каже: "Збудовані на основі Апостолів і Пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос" (бф. 2:20); "Ніхто бо не може покласти іншої основи, крім покладеної, а вона — Ісус Христос" (1 Кор. 3:18).

Про ЄДНІСТЬ ЦЕРКВИ Христос Снаситель неред Своїми стражданнями молився так: "Святий Отче, — заховай в Ім'я Своє їх, яких дав Ти Мені, щоб як Ми, єдине були. .. Та не тільки за них Я благаю, а й за тих, що ради їхнього слова ввірують в Мене, щоб були всі одно: ям Ти, Отче, в Мені, а Я — у Тобі, щоб одно було в Нас і вопи". (Ів. 17:11, 20-21).

Посилаючи Своїх Апостолів на проповідь, Христос Спаситель промовив до них так: "Ідіть, навчайте всі народи, хрестячи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів", додаючи таку обітницю: "І ото, Я перебуватиму з Вами повсякденно аж до кінця віку" (Мтв. 28:19-20).

Отож, як бачимо. Христос Спаситель оснував одну Церкву, благаючи Бога-Отця про збереження всіх віруючих у тій єдності, яка існує у Святій Тройці: "щоб одно було в нас і вони" (Ів. 17:21).

Про єдність віруючих у Христа якнайбільше дбали Святі Апостоли. Так Св. Апостол Павло пише до християн в Єфесі: "Благаю Вас, щоб ви поводилися гідно покликанни, що до нього покликано вас, зо всякою покорою та лагідністю, з довготерпінням, у любові терплячи один одного, пильнуючи зберігати єдність духа в союзі миру. Одне тіло, один дух, як і були ви покликані в одній надії вашого покликання. Один Господь, одна Віра, одне Хрещення" (Єф. 4: 1-6).

Виявом єдності назовні був Апостольський Собор, який відбувся в Єрусалимі в 51 році та який, розглянувши актуальні справи Церкви, прийняв певні постанови, що закінчились такими словами: "Бо зволилось Духові Святому і нам" (Дії Апст. 15:28).

Цей Апостольський Собор 51 р. став зразком і основою для всіх Вселенських Соборів Єдиної Неподільної Христової Апостольської Православної Церкви, яких було сім, та які відбувались в 325 - 787 роках на Сході. Були вони виявом Віри в обітницю Христа Спасителя: "Н

перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку!" Амінь". (Мтв. 28:20).

Вселенські Собори Єдиної, тоді ще Неподільної, Церкви, наслідуючи перший Апостольський Собор, вирішували всі церковно-догматичні справи спільними соборними рішеннями, які були обов'язуючими для всієї Церкви. Жодний з 5-ти тодішних Патріярхів не простягав своєї влади понад Вселенський Собор, як це сталось пізніше з Римським Патріярхом, який став понад Соборами Римо-Католицької Церкви, та ще і до того непомильним, заступником Христа Спасителя на землі, Головою Церкви, чого не знала Єдина Неподільна Церква сімох Вселенських Соборів, бо ж Слово Боже виразно говорить: "Христос — Голова Церкви" (Єф. 5:23; Кор. 1:18).

Вселенські Собори спільними силами вияснювали й формували Правди Віри й Моралі та осуджували й відкидали фальшиві єретичні навчання. А щоб відрізнити правдиве навчання від фальшивого, то правдиве навчання стали називати право славним.

Таким чином Христова Православна Вселенська Церква — це Церква, яка зберігає чистим і не ушкодженим Науку Христа Спасителя та Його Святих Апостолів, що її з натхнення Св. Духа Св. Апостоли записали до Книг Св. Письма, Новий Заповіт.

Що Неподільна Вселенська Христова Церква була ПРАВОСЛАВ-НОЮ, про це виразно свідчить також неділя ТОРЖЕСТВА ПРАВОСЛА-ВІЯ, що вперше відбулось в 842 році, та яке в Східній Православній Церкві відбувається аж до наших днів у першу неділю Великого Посту. Ця неділя має спеціяльну назву: "Неділя Православія" або "Торжество Православія".

У "Чині Православія", який довершується в Неділю Православія в Катедральних Храмах, Православна Віра звеличується такими словами: "Віра Православна — це Віра Апостольська, Віра Православна — це Віра Отечеська. Віра Православна — це Віра, що утвердила Вселенную. . ."

6 це повторення того, що всі учасники 4-го Вселенського Собору, що відбувся в Халкидоні в 451 році, заслухавши листа римського Патріярха-Папи Льва, в якому він висловлював свою віру в Христа Спасителя (дві природи), — одноголосно сказали: "Це є Віра Отечеська (Отців Церкви). Ми всі так віруємо і так само вірують всі ПРАВО-СЛАВНІ ХРИСТИЯНИ". (Візантайн Міссал, 1958. Сандей оф Фатерс оф да Кавнсел оф Халкидон).

Е це ясним і виразним свідченням того, що Христова Церква, — Церква Єдина й Неподільна, Церква Вселенська, — була Церквою Православно буде існувати до кінця світу, бо до Неї відносяться слова її Основника Христа Спасителя, що "сили адові не переможуть її" (Мтв. 16:18).

II. ВІДОКРЕМЛЕННЯ РИМО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Римо-Католицька Церква відокремилась, то значить покинула Вселенську Православну Церкву, кладучи на Св. Престіл Катедри Св. Софії в Костянтинополі листа-анатему Римського Патріярха-Папи, що його доконав післанець Папи горделивий кардинал Гумберт. Сталоси це 1054 року. Самовільний відхід від церковної єдности Західньої частини Християнства, яка від того часу вже самопевно входить в історію, як Римо-Католицька Церква, страшенно помстився на ній і на всьому Західньому Християнському світі, бо вже на початку 16-го століття на Заході виникла церковна революція чи Реформація, яка відірвала тоді від Римо-Католицької Церкви майже половину її вірних. Відтоді на Заході постало ПРОТЕСТАНТСТВО.

III.

ПРОТЕСТАНТСТВО

Протестанство виникло як реакція, як "протест" проти зловживань" та впровадження нових навчань й непомірне поширення влади Папи в Римо-Католицькій Церкві.

Предтечами його були: Іван Гус (1369-1415) в Чехії, Джон Виклеф (1324-1364) в Англії та Савонорола (1452-1498) в Італії. Іван Гус і Джон Виклеф були спалені на кострі. Савонорола цього уникнув за свого життя, але його тіло було спалене вже по смерті.

Протестаційно-реформаторський рух все збільшувався, не зважаючи на сильну протидію з боку Римо-Католицької Церкви.

Не зважаючи на цю протидію, протестаційно-реформаторський рух усе поглиблювався й поширювався. І ось на початку XVI століття його очолюють і провадять такої великої міри реформатори, як Мартин Лютер (1483-1546), учений монах, в Німеччині, Ульрих Цвінглі (1484-1531) і Іоган Кальвин (1509-1564) в Швайцарії.

Протестаційно-реформаторський рух у Римо-Католицькій Церкві скоро став поширюватись по всій Європі, охоплюючи такі країни, як Англія, Франція, Італія, Данія, Польща, Норвегія та інші. В наслідок постало кілька Протестантських Церков та багато сект, яких тепер нараховується понад 250.

Реформатори поправляли один одного, шукаючи доріг до Єдиної Неподільної Вселенської Православної Церкви, Церкви перших віків Християнства та сімох Вселенських Соборів. А що не легким було перекинути моста почерез понад тисячну історію Християнства, а знання історії Христової Православної Вселенської Церкви їм бракувало, то в результаті великих релігійних рухів Західне Христянство, що до часу Реформації було об'єднане в Римо-Католицькій Церкві, розбилось і роздробилось на різні Церкви та секти, чого свідками ми з Бами. Духовою Матір'ю їх усіх є Римо-Католицька Церква. Вона — їх Мати, що їх породила.

туга за приверненням єдности

На протязі другого тисячліття Християнства було кілька спроб привернути єдність. Але були вони подиктовані політичними раціями та мали на увазі підкорити собі Вселенську Православну Церкву, Церкву сімох Вселенських Соборів, Церкві Римській. Тому вони не мали жодного успіху. А там, де ще вживалась сила й ґвалт, як під час так званих Хрестових Походів, чи то на українських землях, під час поневолення їх повною Римо-католицького фанатизму Польщею, яка огнем і мечем насаджувала "римську віру," — справа поєднання в Христі, справа братерського християнського співжиття, відсовувалась на довгі роки...

Але ось на початку 20-го століття Протестантський світ, роздроблений на багато Церков і сект, розпочав акцію в напрямку взаємного християнського наближення. До цієї акції Протестанти запросили Православну Церкву. Так утворився, розростаючись у велику християнську силу, ЕКУМЕНІЧНИЙ РУХ, в якому тепер бере участь понад 200 Деномінацій з 70 країн.

Перший Християнський З'їзд такого характеру відбувся в ЕДІН-БУРГУ. Скотлянд, 1910 року, заходами Місійного Товариства (Протестанти) "Фейт енд Ордер оф да Чорч" та "Лайф енд Чорч" (Це дві паралельні організації).

Наступний З'їзд мав відбутись у Швайцарії в 1914 році. Але не відбувся, бо на перешкоді стала світова війна.

ДРУГИЙ З'їзд відбувся в СТОКГОЛЬМІ, Швеція, в 1925 році. Скликала організація "ЛАЙФ ЕНД ВОРК" — "Життя й Праця".

ТРЕТІЙ — ЛОЗАННА, Швайцарія, в 1927 році. Скликала Організація "ФЕЙТ ЕНД ОРДЕР" — "Віра й Система".

ЧЕТВЕРТИЙ З'їзд відбувся в ОКСФОРДІ, в Англії, 1937 році. Скликала організація "ЛАЙФ ЕНД ВОРК" — Життя й Праця".

ПЯТИЙ З'їзд відбувся в ЕДІНБУРГУ, Англія, того самого 1937 року. Скликала Організація "ФЕЙТ ЕНД ОРДЕР" — "Віра й Система".

Просктований перед другою світовою війною З'їзд не відбувся, бо перешкодила війна.

ШОСТИЙ З'їзд відбувся вже по другій світовій війні в АМСТЕІ-ДАМІ, Голандія, в 1948 році. Тоді оформилась СВІТОВА РАДА ЦЕР-КОВ.

СЬОМИЙ З'їзд, уже СВІТОВОЇ РАДИ ЦЕРКОВ, відбувся в ЕВАН-СТОНІ, США, в 1954 році.

ВОСЬМИЙ З'їзд, уже СВІТОВОЇ РАДИ ЦЕРКОВ, відбувся в НЮ ДЕЛІ, Індія, в 1961 році.

На цьому З'їзді були вже представники Церкви Римо-Католицької в характері обсерваторів-спостерігачів.

Протестанти все підкреслювали велику ролю Православної Церкви в Екуменічному Рухові. Вони писали: "Хоч як мало є православних представників, але в світовій Раді Церков вони відіграють велику ролю".

Про Римо-Католицьку Церкву так писали: "Йшли довгі й терпеливі переговори з Римом. На жаль, Рим відмовився від усякої співпраці й відмовив свою участь в Світовій Раді Церков. Останній декрет Папи (1961— до Ню Делі) заборонив усім зацікавленим римо-католикам брати участь в Конференціях Світової Ради Церков" (Ворлд Кавнсел оф Чорчес").

Римо - Католицька Церква пильно приглядалась Християнському Екуменічному Рухові, в якому брали участь Протестантська й Православна Церкви, вперто відмовляючись посилати своїх представників на Конференцію Екуменічного Руху навіть у характері обсерваторів. Але розвій світових подій по другій світовій війні, коли то багато країн з переважаючою більшістю римо-католицького населення опинились під безбожно-комуністичним пануванням, а ще білше могутній Екуменічний Рух, що в ньому беруть участь Протестантська й трохи Православна Церкви, об'єднані в Світовій Раді Церков, занепокоїв Рим та змусив його знінити до нього своє відношення. Більше того, Римо-Католицька Церква виявила бажання перебрати в свої руки провід в акції Екуменічного Руху.

Першою ластівкою була участь представників Римо-Католицької Церкви на Конференції Світової Ради Церков у Ню Делі, в Індії, в 1961 році. А за тим прийшов 2-ий Ватиканський Собор Римо-Католицької Церкви, що його скликав Папа Іван 23-ій, а який закінчив свої дії в 1965 році при Папі Павлові VI.

Скликаючи Собор, Папа Іван 23 між іншим сказав, що він відкриває вікно, щоб свіже повітря могло ввійти до Церкви... Справді, Римо-Католицька Церква "задихалась" від тої ізоляції, від того відокремлення, в якому вона знайшлась, з великою погордою відносячись до всіх інших християнських Церков.

Від 2-го Ватиканського Собору загально-християнська атмосфера стала лагіднішою, стала теплішою... Римська гордість починає ніби маліти, а на перший плян виступає дух покаяння й любови до своїх братів і сестер у Христі: до тих, кого Римо-Католицька Церква залишила (Православні), і до тих, що їх залишили (Протестанти).

Римо- Католицька Церква вже бере на себе навіть частину вини за розбиття церковної єдности, яка існувала до 1054 року. Ми є свідками взаємного зняття анафеми поміж Римською й Костянтинопольською Церквами. У Римо-Католицькій Церкві вже роздаються голоси в обороні головного промотора Реформації на Заході Мартина Лютера, чеського реформатора Івана Гуса, якого спалено на кострі, а 2-ий Ватиканський Собор проголосив відновідну ухвалу про релігійну свободу.

Досі римо-католицька свобода так виглядала:

"Рим у меншині — це ягнятко. Рим рівносильний — це лисиця. Рим у більшости — це тигр".

(Протестант Екшен, Лютий 1965, Торонто).

Україна чи не найкраще знає, як виглядала римо-католицька свобода релігії. Навіть у 20-му столітті, у відродженій по першій світовій війні Польщі, на наших очах зруйновано сотні українських православних Церков, Храмів Божих, силою й гвалтом гнано до польських римо-католицьких костелів, позбавлювано православних права набуття замлі, заанґажовуючи до акції навернення до "римської віри" піввійськову організацію "Стжельци" (Стрільці), поліцію й військові чинники, а на так званих "кресах всходніх" — "Корпус Охрони Пограніччя", що викликало багато протестів у польському парляменті, різних міністерствах, які відвідав по цих справах також автор пих рядків, а навіть у Президента покійного Моспіцького.

А що ж говорити про ті темні часи, коли перейнята римо-католицьким фанатизмом Польща, в політично-релігійній неволі якої опинились частина українських і білоруських земель, стала знаряддям Риму, який, за прикладом поганськоко Риму, стремів до підпорядкування собі всього Християнського світу?

Були це часи страшного гноблення, переслідування та невимовних страждань православного населення, яке опинилось в польській неволі, що виразно стверджують не тільки українські православні дже-

рела, але навіть польські, які причиною впадку Польщі вважають жорстоке гноблення православного населення.

Свободи релігії, в розумінню Римо- Католицької Церкви, добре зазнали також інші країни. І то не тільки під час дій жорстокої Інквізиції, але навіть під час другої світової війни, коли то римо-католики хорвати вимордували в жорстокій спосіб до мільйона безборонних православних сербів, що стверджено різними Протоколами такої організації, як "Об'єднані Нації".

Хочемо вірити, що Римо-Католицька Церква, яка на 2-му Ватиканському Соборі прийняла відповідні ухвали про "свободу релігії" ніколи вже не повернеться до метод жорстоких переслідувань і знущань над братами й сестрами у Христі, для яких Церква перших віків Християнства й сімох Вселенських Соборів є Церквою, що її заснував Сам Господь наш Ісус Христос та якій Він дав Обітницю: "Побудую Я Церкву Свою, — й сили адові не переможуть її" (Мтв. 16:18); "І ото з вами Я повсякденно аж до кінця віку. Амінь" (Мтв. 28:20).

ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА ТА ІНШІ ЦЕРКВИ Й ВІРОВИЗНАННЯ

Ми дали загальний коротенький огляд Християнства, починаючи від Єрусалиму.

А тепер порівняймо навчання інших Церков і Віровизнань з павчанням Христової Апостольської Вселенської Православної Церкви, якої частиною є наша Православна Українська Церква.

Для облегчення кращого зрозуміння цілості Християнства та ролі Христової Апостольської Вселенської Православної Церкви, як Церкви сімох Вселенських Соборів, коли то Церква була Єдина й Неподільна, в Екуменічному Рухові, — я додаю до цієї моєї праці мапу "ДЕРЕВО-ЦЕРКВА".

1. ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

Православна Церква зберігає чистим і непорушним навчання Христа Спасителя, Святих Апостолів та сімох Вселенських Соборів.

Головні Правди Православної Церкви, яких навчає Православна Церква:

- 1. Бог є Один, але в трьох Особах: Отець, Син і Дух Святий, Тройця Одноістотна й Неподільна.
- 2. Бог Творець світу видимого і невидимого. Невидимий світ це світ Ангольський, а видимий це все те, що ми бачимо: небо й землю та все те, що на них, а найголовніше людей.
- 3. Дією трьох Осіб Божества довершено діла нашого спасіння: Отець Джерело спасіння. Він послав у світ Сина Свого: "Так бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого..." (Ів. 3:16). Від Отця походить Дух Святий. Син Божий Спаситель, Відкупитель, а Святий Дух Освятитель. Благодать Св. Духа, спасаюча сила Божа, подається нам даремно в силу заслуг Христа Спасителя.
- 4. Дух Святий походить від Отця, як про це виразно каже Святе Письмо: "Дух Правди, що походить від Отця" (Ів. 15:26).
- 5. Син Божий приходив з Неба на землю, щоб довершити діла спасіння людства, прийнявши на Себе тіло від Святого Духа й Діви Марії, ставши людиною, у всьму подібною нам, крім гріху.

Він знову прийде у славі судити живих і мертвих: "Колиж при-

йде Син Людський у Славі Своїй і всі Анголи з Ним, тоді Він засяде на Престолі Слави Своєї, і перед Ним всі народи зберуться, і Він відділить одного від одного, як відділює вівці вівчар від козлят. І поставить вівці праворуч Себе, а козлята ліворуч" (Мтв. 25: 31-33).

"Тоді віддаєть кожному згідно з ділами його" (Мтв. 16:27).

- 6. Коли людина вмирає, то тіло повертається до землі, а душа до Бога: "І вернеться порох у землю, як був, а дух вернеться знову до Бога, що дав був його" (Еккл. 12:7).
- 7. Для вічного спасіння людей Ісус Христос оснував Церкву, яка є нашим Провідником до Неба. Він сказав: "Побудую Я Церкву Свою" (Мтв. 16:18). Свою Церкву Христос Спаситель побудував на вірі в Нього, як Спасителя, ставши її Основою й Єдиною Головою. "Ніхто не може покласти іншої основи, крім покладеної, а вона—— Ісус Христос" (1 Кор. 3:11).

"Христос — Голова Церкви" (Єф. 5:23; Кол. 1:18).

- 8. Церква Христова непогрішима, як видно із слів Св. Апостола Павла: "Церква Бога Живоко, стовп і підвалина Правди" (1 Тим. 3:15). "І ото з вами Я повсякденно аж до кінця віку" (Мтв. 28:30).
- 9. Освячення людини доконується через Святі Таїнства, які є установлені Богом, як чинності, за песередництвом яких віруючим подається Благодать Святого Духа, то значить особлива Сила Божа. Святих Таїнств є сім: Хрещення, Миропомазання, Святе Причастя (Євхаристія), Сповідь (Покаяння), Вінчання (Шлюб), Священство, Оливопомазання.
- 10. Для виконання Святих Таїнств і відправи Богослужень Ісус Христос установив Таїнство Священства, що складається з трьох ступнів: Єпископ, Священик і Диякон.
- 11. Христова Православна Вселенська Церква відкидає навчання Римо-Католицької Церкви про Єпископа Римського, Папу, як "голову Церкви", як "заступника Христа на землі", як "намісника Христа", як "вікарія Христа", бо воно не має підстав ані в Св. Письмі Біблії, ані в Св. Переданні, ані в навчанні сімох Вселенських Соборів Єдиної Неподільної Христової Православної Вселенської Церкви. Святий Ап. Павло виразно каже: "Христос Голова Церкви" (Єф. 5:23; Кол. 1:18).

На тих самих основах Христова Православна Вселенська Церква відкидає навчання Римо-Католицької Церкви, що ніби то "Христова Церква стоїть на скелі: на Петрі та його наступниках", бо Святе Письмо, як ми вже говорили, виразно каже, що "ніхто не може покласти іншої основи, крім покладеної, а вона — Ісус Христос" (1 Кор. 3:11); "Збудовані на основі Апостолів і Пророків, де наріжним каменем є Сам Ісус Христос" (Єф. 2:20).

12. Христова Православна Вселенська Церква навчає, що Найвищою владою на землі є її Вселенські чи Всесвітні Собори, та що Церква є непомильною, а не одна особа. Вона ніколи не визнавала й не визнає влади Римського Єпископа-Папи над Вселенським чи Всесвітнім Собором, та його непомильности.

У своєму листі про Православну Віру (член 12) Східні Патріярхи так пишуть: "Без усякого сумніву визнаємо, як міцну Правду, що Вселенська Церква не може грішити чи помилятися, і проповідувати фальш замість Правди: бо Святий Дух, що завжди діє через завжди вірних Отців і Учителів Церкви, охороняє її від яких будь помилок".

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

Українська Православна Церква є частиною Єдиної Святої Православної Христової Вселенської Церкви, яку заснував Сам Ісус Христос, коли жив на землі, в Єрусалимі, та якої тільки Він Сам є Головою. Наша Українська Православна Церква в Канаді є продовженням Церкви в Україні.

Ми живемо в Канаді та є громадянами цієї країни, аре ми є українці або українського походження, а тому наша Церква зветься Українська Православна Церква.

6 також Православні Церкви такі: Грецька, Сирійська, Російська, Білоруська, Болгарська, Сербська, Румунська, Албанська та інші Православні Церкви. Нема на світі такої країни, де не було б православних християн, визнавців Православної Віри. Всі вони об'єднані одною Вірою в Ісуса Христа, як Єдиного Голову Церкви й нашого Спасителя, одним навчанням, одними Св. Таїнствами та одною Ієрархією, що має апостольське походження чи апостольську сукцесію.

Наша Православна Церква є для нас дорогою тому, що вона зберігає й навчає нас Православної Віри, яку прийняв Св. Рівноапостольний Князь Володимир Великий та ввесь український народ за його князювання.

Ми, православні, під час кожної Служби Божої чуємо милі й дорогі для нас слова: "І всіх вас, православних християн, нехай пом'яне Господь Бог у Царстві Своїм..."

Православними ми є не тільки в Церкві, але також у всьому пашому житті. Коли нас питають, як ми віруємо, ми сміло й відважно відповідаємо: "Ми віруємо по православному, ми православні християни, ми члени Святої Православної Української Церкви, історичної Церкви нашого народу."

Це предківське насліддя, Святу Православну Віру, ми незмінно й непорушно зберігаємо й ним слушно хвалимось, бо кожна людина прагне жити повнотою правди. А цю повноту правди зберігає та її проповідує Свята Православна Церква, що її установив Сам Господь наш Ісус Христос та якої тільки Він Один є Головою, як про це виразно говорить Св. Ап. Павло: "Христос — Голова Церкви" (Єф. 5:23).

На наших Богослуженнях ми радісно співаємо: "Утверди, Боже, Святу Православну Віру, православних християн повік віки" (кінець Утрені).

III РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА

Римо-Католицька Церква, покинувши Веселнську Православну Церкву, як про це ми вже говорили, стала жити своїм власним життям, не оглядаючись на свою Матір — Церкву Єрусалимську, Церкву сімох Вселенських Соборів, які стояли на сторожі ЄДНОСТИйНЕПО-ДІЛЬНОСТІ всього Християнства, — Сходуй Заходу.

І хоч тепер Римська й Костянтинопольська Церква черсз своїх Патріярхів уневажнили взаємні анафеми з 1054 року, то одначе Римська Церква не відкликала тих усіх навчань, які вона на протязі другого тисячліття, йдучи своєю власною дорогою, впровадила до своєї Римо-Католицької Церкви, поглиблюючи тим розходження між Православною й Протестантськими Церквами з одної сторони, а Римо-Католицькою Церквою — з другої сторони.

Тими новими навчаннями Римо-Католицької Церкви є такі:

1. "ФІЛІОКВЕ," то значить, що Дух Святий походить не тільки від Отця, але також і Сина".

Цю добавку до Символа Віри зроблено в XI столітті.

А Христос Спаситель виразно каже: "Дух Правди, що походить від Отця" (Ів. 15:26).

2. ПОЗБАВЛЕННЯ СВЯТОЇ ЧАШІ Вірних, то значить Св. Причастя подається Вірним тільки під видом хліба, хоч Священики й Єпископи приймають під двома видами — хліба й вина.

Нове навчання, що суперечить словам Самого Господа Ісуса Христа, впровадив Папа Григорій XII в 1414 році.

Христос Спаситель, установляючи Св. Тайну Причастя, так сказав: "Прийміть, споживайте, — це Тіло Моє".

"А взявши Він Чашу й подяку вчинивши, подав їм і сказав:

"Пийте в неї всі, бо це Кров Моя..." (Мтв. 26: 26-28; 1 Кор-11:23-25).

3. НЕПОРОЧНЕ ЗАЧАТТЯ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІЇ.

Догмат-науку проголосив своєю Булою Папа Пій IX в 1854 році.

Цей догмат є в повній суперечності з навчанням Святого Письма, в якому читаємо так: "Як через одного чоловіка ввійшов до світу гріх, а гріхом смерть, так увійшла й смерть на всіх людей через те, що всі згрішили" (Римл. 5:12).

4. ТІЛЕСНЕ ВОЗНЕСЕННЯ БОЖОЇ МАТЕРІ НА НЕБО.

Цей догмат, який не має у Святому Письмі жодних підстав, проголосив Папа Пій XII в 1950 році.

5. НАВЧАННЯ ПРО ПАПУ, ЯК ГОЛОВУ ЦЕРКВИ, ТА ЙОГО НЕПОМИЛЬНІСТЬ.

Римо-Католицька Церква навчає про Папу, як Голову Церкви, Заступника-Намісника Бога на землі та Непомильного Вчителя. І хоч вона визнає Ісуса Христа невидимою Головою Церкви, то вся увага звернута на видимого Голову, Папу Римського, про якого вона навчає, як про Намісника-Заступника Бога на землі, якого все має слухатись й йому коритись, як непомильному.

б це найтяжчий гріх Римо-Католицької Церкви, який розбив Єдину Неподільну Вселенську Православну Церкву на Східню й Західню в 1054 році, а пізніше, в 16-му столітті, спричинив Реформацію на Заході, яка розколола Римо-Католицьку Церкву на багато Церков і сект, а тепер це її навчання є найбільшою перешкодою до привернення тої Християнської Єдності, яка існувала до 1054 року.

Папа Євгеній IV своєю Булою від 6-го липня 1439 року проголосив, що "Римський Первосвященик має верховенство над усім світом, що він є наступник Блаженного Петра, князя Апостолів, а також правдивий Намісник Христа, Голова всієї Церкви й Учитель всіх християн".

Догмат-навчання про непомильність Папи, як Голови Римо-Католицької Церкви, проголосив Папа Климент II в 1870 році, коли то відбувся перший Ватиканський Собор. Папа навчає свою Церкву, що Римський Архиєрей, промовляючи "екс катедра" в справах віри й моралі, посідає непомильність, і що ці навчання "самі від себе, а не за згодою Церкви, є незмінні". Закінчується це проголошення наукидогмата такими словами: "Якщо б хтось, не дай Боже, поважився заперечувати цю нашу дефіницію (окреслення, навчання), то нехай він буде виклятий" (Catholic Encyclopedia: Infallibility).

Цього викляття всіх Християн, що не визнавали, не визнають й ніколи не будуть визнавати непомильності Папи Римського, як богопротивного навчання, досі ще жодний з Римських Архиєреїв не відкликав...

Слово Боже ясно й виразно каже, що Єдиною Головою Церкви є Сам Господь наш Ісус Христос, що Бог "все покорив під ноги Його, і Його дав найвище за все — за Голову Церкви, а вона Його Тіло" (6ф. 1:22-23). Церква Христова, згідно з навчанням Слова Божого, побудована на Вірі в Христа Спасителя, а не на Петрі (скала): "Ніхто бо не може покласти іншої основи, крім положеної, а вона — Ісус Христос" (1 Кор. 3:11). Непомильністю Господь Ісус Христос обдарував

всю Церкву, а не окрему особу, яка завжди може помилятись у Вірт. Він так сказав: "Коли провиниться твій брат проти тебе, іди й йому викажи поміж тобою та ним самим; як тебе він послухає, ти придбав свого брата. А коли не послухає він, візьми з собою ще одного чи двох, щоб справа всіляка ствердилась устами двох чи трьох свідків. А коли не послухає їх, — скажи Церкві; коли ж він не послухає й Церкви, — хай буде тобі, як поганин і митник" (Мтв. 18: 15-17). Отож, як бачимо, Господь Бог наділив непомильністю в справах Віри всю Церкву, а не окрему особу, яка завжди може в справах Віри помилятись. І тільки Церква, згідно з навчанням Св. Ап. Павла, є "стовп і підвалина Правди" (1 Тим. 3-15).

6. ІНДУЛЬГЕНЦІї, то значить звільнення грішників від кари за гріхи не тільки у цьому світі, але також у позагробовому житті на підставі "надмірних заслуг Святих", якими ніби то може Папа Римський заряджувати.

Це навчання Римо-Католицької Церкви знаходиться в суперечності з Словом Божим. "Коли зробите все, вам наказане," каже Христос Спаситель, "то кажіть: Ми слуги нікчемні, бо зробили ми те, що повинні зробити були" (Лк. 17:10).

7. ЧИСТИЛИЩЕ, це значить середнє місце поміж Раєм і пеклом, в якому душі грішників, які ще не отримали відпущення гріхів під час земного життя, можуть отримати відпущення гріхів у житті позагробовому.

Підстав для такого навчання у Святому Письмі ми не знаходимо. Це тільки для виправдання навчання про "Надмірні заслуги Святих" та про Індульгенції, які були одною з головних причин виступів Мартина Лютера проти Римо-Католицької Церкви.

Про Індульгенції пригадав тепер, по відбутому 2-му Ватиканському Соборі, Папа Павло VI, що викликало відповідну реакцію з боку Протестантів, які кажуть, що коли б жив Лютер, то він ще раз виступив би проти Індульгенцій.

- У Св. Письмі-Біблії ми ніде не знаходимо слова ЧИСТИЛИЩЕ.
- 8. ЦЕЛІБАТ-БЕЗІПЛЮБ'Я, БЕЗЖЕНСТВО. Папа Григорії VII видав у 1079 році заборону одружуватись Дияконам і Священикам.
- 9. СВЯТУ ТАЙНУ МИРУВАННЯ доконують тільки Єпископи, і це тільки вже над старшими дітьми.
- 10. ВЖИВАННЯ В БОГОСЛУЖЕННЯХ ТІЛЬКИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ. Тільки ІІ-й Ватиканський Собор допустив частинне вживання в Богослуженнях національних мов.

- 11. УСТАНОВЛЕННЯ ЧИНУ КАРДИНАЛІВ, для яких стали вживати такі назви, як кардинал-єпископ, кардинал-пресвітер, кардиналдиякон. Привілегію вибирати папу надано кардиналам 1179 року.
- 12. Римо-Католицька Церква навчає, що "Вселенський Собор не є понад Папою, і Папа йому не підлягає, бо він є наслідником Св. Петра і тому він є скелею й основою, на якій збудована Христова Церква".

Ми вже говорили, що єдиною основою Церкви, як також її Головою, згідно з навчанням Св. Ап. Павла, є Сам Господь наш Ісус Христос. Вказували також на те, що найвищою владою в Церкві є її Вселенські Собори та що непомильною є Церква, а не одна особа. Таким є тепер і таким було навчання Христової Православної Вселенської Церкви від самих початків її існування. Також Римо- Католицька Церква, по свойому відході від Єдиної Неподільної Христової Православної Вселенської Церкви в 1054 році, ще цілими століттями трималась навчання, що Собор є понад Папою, а не Папа над Собооом, доказом чого є Констанський Собор (1414 - 1417), який здетронізував, позбавив папського трону, Папу Івана ХХІІІ (Іван Косса), а вибрав нового Папу. Цей Собор відбувся для усунення ненормального стану в Римо-Католицькій Церкві, коли то одночасно було аж три Папи, "трипапія". Отож, Констанський Собор був понад Папою, а не Папа понад Собором.

Напа Іван XXIII, Ронкалі, що недавно упокоївся, прибрав собі також ім'я Папи Івана XXIII-го, ніби тим хотів він підкреслити. що Напа Іван XXIII (Косса) був "антипапою".

IV.

УНІЯТСЬКА ЧИ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА

Уніятська чи Греко-Католицька Церква є частиною Римо-Католицької чи Римської Церкви, бо вона визнає ті самі Правди віри й моралі, підпорядковуючись у всьому Римо-Католицькому Єпископові, Папі Римському. Про це свідчить навіть ось такий документ, що його знаходимо в українській католицькій пресі: "Подяка Верховного Митрополита. ЙОСИФ КАРДИНАЛ СВ. РИМСЬКОї ЦЕРКВИ. Божою Милістю і Св. Апостольського Престолу Благословенієм Смир. Верховний Архиєпископ, Митрополит Галицький і пр." ("Наша Мета," Торонто, січень 15, 1966).

Отож, є одна Римська чи Римо-Католицька Церква. Уніятські чи греко-католицькі Церкви, що існують на протязі кількох соток років — це бувші греко-православні, які чи то добровільно чи то в силу історичних обставин, під примусом, стали уніятами, яким Римська чи

Римо-Католицька Церква дозволила затримати православні Богослуження та обряди й звичаї, впроваджуючи до них поминання Папи Римського та певні зміни.

До Уніятської чи Греко-Католицької Церкви належить незначне число хорватів, румунів, мадярів, сирійців та інших національностей, що перед тим були вони греко-православними.

Найбільше число уніятів чи греко-католиків є українців, що перед тим були греко-православними. Тепер вони називають себе католиками, а свою Церкву: "Українська Католицька Церква".

Але ось недавно, бо тільки 1-го і 2-го листопада минулого 1965 року, в місті Вінніпету відбувся З'їзд Священиків Української Католицької Церкви, в якому взяли участь Священики зо всіх 4-ох бпархій в Канаді. На цьому З'їзді, між іншим, ухвалено й рішено усунути слово "УКРАЇНСЬКА" з назви "Українська Католицька Церква в Канаді" і прийняти нову назву "Католицька Церква візантійського обряду в Канаді". Хоч ця Конференція, яку називають потаємною, складалась тільки з 13-ох Священиків, але вона дуже багато говорить за себе...

Українська Католицька Церква розпочала своє існування, як Греко-Уніятська Церква, від Берестейського Собору, який відбувся в 1596 році. Яким був цей Собор, що діяв під опікою польських державних чинників та головним проводом польського римо-католицького духовенства, про це ми добре знаємо з історії нашої Української Православної Церкви, історії України, а навіть з історії української літератури. Вважаю, одначе, потрібним затримати увагу читача на тому тяжкому стані, при якому Єдина до Берестейського Собору Українська Православна Церква від Кавказу до Карпат, від Чорного Моря до притоків Прип'яті, була розрубана, а кров і досі з цієї рани більшими чи меншими струмками тече...

Про той тяжкий релігійно-національний гніт, в якому опинились православні українці й білоруси в польській неволі, наш славний історик М. Грушевський пише так: "Папи й королі польські, слухаючи своїх духовних католицьких, мали собі за обов'язок Віру Католицьку ширити, а Православну тіснити, аби православні приставали на Католицьку Віру". Особливою жорстокістю визначався польський король Зигмунт III, фанатичний католик і друг езуїтів, про якого історія так говорить: "Не було ані перед тим, ані потім короля, який би так слухався католицьких ксьондзів та старався так викоріпшти Православну Віру, як тодіштій польський король Зигмунт III. Всякі насильства над православними позволяв робити, Церкви правславні запечату-

вати й відбирати, Духовних арештовувати" (Історія України. Київ-Відень 1920. Стор. 91 і 98; Нарис Історії Християнської Церкви, Д. Дорошенко. Стор. 66).

А проф. І. Власовський в своїй "Історії Української Православної Церкви" (том 1, стор. 275. Ню Йорк, 1955), про ті сумит часи так пише: "В історії Української Православної Церкви, з Берестейським Собором 1596 р., сталось щось дивне і незрозуміле: відступники від Православія дістали всі ті права й привілеї, які здавна мали в державі православні, а самі православні конфесійно опинились поза правом. Польський король, польська влада цілком зігнорували Православну Церкву, ніби вона не була Церквою українського народу ще від часів, коли ані Литва, ані Польща не мали жодної влади над українським народом. Це був акт печуваного насильства над свободою Віри украінського народу, довершений польською державною владою в союзі з Римом. Українці й білоруси, які з них залишаються вірними прадідівській Вірі, не миряться з цим насильством і виступають на шлях боротьби з польською владою, яка керусться за Сигизмунда III єзуїтською мораллю лицемірства й обману, та домагаються повернення своїй Православній Церкві прав горожанських, прав публичної інституції. В цій боротьбі, як бачимо далі, беруть участь усі стани українського народу, від вищої аристократії до селянина; ведуть боротьбу організовано, найперше способами мирними, через Братства і представництво православної шляхти в сеймиках, сеймі".

"Помимо необхідності вести тяжку боротьбу за свободу своєї Віри, а одночасно й за розвиток зв'язаної з Православною Вірою національної культури, Берестейською Унією 1596 року було внесено в історичне життя українського народу таке розбиття, НАСЛІДКИ ЯКОГО ЗАЛИ-ШАЮТЬСЯ ДОНИНІ. БЕРЕСТЕЙСЬКОЮ УНІЄЮ БУЛА ЗНИЩЕНА РЕЛІГІЙНА ЄДНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. Стало дві українських Церкви, стара Православна й нова уніятська, що силою життєвих фактів вступили в боротьбу поміж собою, при чому уніятська церква, як ПОРОДЖЕННЯ РИМУ й ВАРШАВИ, ЩЕ ДУЖЕ НЕ СКОРО ЗДОБУЛАСЬ НА НАЦІОНАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР".

З тих часів запеклої боротьби переповненої римським фанатичним католицизмом Польщі з Православною Церквою українців і білорусів, як носієм їх державно-національних ідей, Римо-Католицька Церква в Польщі має двох святих: Андрія Боболю, поляка, і Йосафата Кунцевича, русина. Обидва вони брали активну участь в польській римо-католицькій акції навертання православних на "римську віру". У тій

акції, що оўла повна знущань і жорстоких переслідувань безборонного українського і білоруського населення, вони загинули. Справдились слова Христа Спасителя: "Всі, що візьмуть меча, — від меча і загинут" (Мтв. 26:52).

Блаженніший Митрополит Іоанн Теодорович, згадуючи про сумну ролю серед православних Йосафата Кунцевича, на Соборі Церкви 25-го жовтня 1964 року так сказав: "Так званого "святого" Йосафата Кунчевича натови забив не за його віру, а за жорстокості й знущання над православними Священиками і віруючими".

Як виглядала акція навернення православних на польський католицизм, про це ми довідуємось, між іншим, також з листа-протесту з боку Льва Сапіги (1557-1633), що був воєводою Волинським та Канцлером Литовським. У своєму листі до Йосафата Кунцевича Лев Сапіга пише так: "У Вас повні окружні суди, повні магістрати, повні трибунали, повні ратуші (тюрма при міськім уряді), повні єпископські канцелярії позвів, процесів, протестацій; а тим не лише не можна скріпити унії, але навіть послідні зв'язки любови в загалу розриваються, а сейми й всякі уряди наповняються незгодою й сваркою. . . Додаєте: ІЦО ВАМ ВІЛЬНО НЕ УНІЯТІВ ТОПИТИ, ВІДРУБУВАТИ їМ ГОЛОВИ і тд.; ні, так не можна з ними поступати, через те, що Господня Євангелія дає остру заборону всім мстителям, яка і до Вас відноситься: "Моя пімста, говорить Господь, Я буду винагороджувати". . "На тих, що не приймають унії, пишите далі, ВИДАТИ РІШЕННЯ І ВИГНАТИ ІХ З ДЕРЖАВИ. . ." і т. д.

Папа Пій IX оголосив Йосафата Кунчевича "ПАТРОНОМ ПОЛЯ-КІВ І РУСИНІВ". А треба знати, що "русини" у тодішньому розумінні поляків — це члени польської спільноти. Тому не диво, що під час польської авдиції з Боффало в лютому цього 1966 року можна було почути обурення доповідача на тих, що хочуть собі привластити Йосафата Кунцевича, який є польським святим. Доповідач рішучо освідчив: "Нехай ніхто не сміє забирати нам Йосафата Кунцевича, як польського святого".

Андрія Боболю проголосив "святим" Папа Пій XI, якого поляки називають "польським Папою" як Патрона Польщі, який на "Кресах Сходніх", то значить на землях українсько-білоруських, які тоді знаходились під польським пануванням, насаджував польське римо-католицтво, що було рівнозначним з польщенням цього паселення.

З нагоди проголошення Андрія Боболі "святим" польська преса багато писала про "місію" Польщі на Сході, яка "несла на Схід віру й цивілізацію", та яка виявилась ось у чому: "навернення Литви і унія з Литвою, УНІЯ БЕРЕСТЕЙСЬКА І БОРОТЬБА ЗО СХИЗМОНІ", то значить з Православною Церквою (Ks. Jan Pawelski T. J. Bohater, PROROK I PATRON NARODU. Po kanonizacji sw. Andrzeja Boboli. Warszawa, 1938).

А ось ще один польський римо-католицький "святий", який належить до тих, що гнобили й переслідували Українську Православну Церкву, яка віками об'єднувала ввесь український народ на великих просторах українських земель. До них належить польський королевич Казимир, про якого кс. П. Скарга в книзі Життя Святих (Животи Свентих Панських. Чіґкаго, 1905) так пише: "Церковну єдність й спасіння людських душ так полюбив, що на церкви схизматицькі (то значить православні. А.) виєднав у свого батька таке право: щоб нових більше не будувати, а старих не поправляти, щоб вони нищились, а з їх знищенням, щоб руське "одщепенство" (то значить православ'я. А.) припинилось, перестало існувати".

В "Історії Католицького Костела" (Historia Kosciola Katolickiego Ks. Roman Archutowski, Hanoverz, 1946) про ролю Польщі в наверненні православних на уніятство читаємо так: "Обидва ці королі (М. Вішньовецкі, 1669-1673) і Ян Собескі, 1674-1696) були прихильно успосіблені до Костела, допомогали йому в його праці, докладали старапь до посилення Унії на Русі та навернення до неї неуніятів (Православних. Авт.). Старання Собеского принесли овочі: дієцезії — єпархії перемишльська, львівська й луцька прийняли Унію".

А "Глос Польські" від 26-го травня цього 1966 року у своїй статті "Обхуд 1000-леця Хжту Польські в Монтреалю" (Обхід 1000-ліття Охрещення Польщі в Монтреалі) так само вказує "на заслуги Польщі" в справі навернення православних, на польське римо-католицтво, називаючи українців "русинами"; "Завдяки Польщі приходить в 1595 році Берестейська Унія, яка приєднала до Католицького Костела мільйони Русинів.

Дуже влучну відповідь на питання "В котрому році галицьке духовенство признало над собою Папу?" знаходимо в Канадійському Фармері," від 22-го травня 1961 року, на сторінці "Переписка Редакції": "галицьке Духовенство ніколи не признало над собою Папу; воно було змушене до того".

Римо-католицький Єпископ Ед. Ліковський, поляк, у передмові до своєї книжки "Берестейська Унія," що її він написав з нагоди 300-

ліття Берестейської Унії, вмістив таке присвячення: "Пам'яті короля Жиґмунта III-го, Канцлера Яна Замойського, Кардинала Бернарда Мацейовського, Митрополита Іпатія і Єпископа Кирила Терлецького — головних творців Берестейської Унії".

Отож, з присвяти польського римо-католицького спископа Едварда Ліковського видно, що головними з головних творців Берестейської Унії були польський король Жиґмунт III-ий, польський канцлер Яв Замойський і польський кардинал Бернард Мацейовський. І вже на додаток, як знаряддя їх роботи, подано Іпатія Потія і Кирила Терлецького, зрадників Православної Віри.

У тій праці знаходимо листи К. Терлецького, в яких він уживає таких епітетів під адресою православних: "Великі лотри, неспокійна сволоч, лихий хлопський нарід, зрадливі вигнанці, котрі поздихали в прокляттю, Наливайківська орда, галайстра"...

У другому листі єп. К. Терлецький просить Канцлера Сапігу, щоб "Православним попам дав такої латини, щоб їм пішла аж в п'яти... поможіть мені, Ваша Милість, своєю повагою у пана короля, а побачите, як я їх успокою, що і другі будуть каятись, бо лагідністю нічого тут не вдіємо з тою нерозумною худобою".

Щож дивного в тому, коли православні кажуть: "БЕРЕСТЕЙ-СЬКА УНІЯ— ЦЕ ПАМ'ЯТКА ПОЛЬСЬКОЇ НЕВОЛІ..."

Вихваляючи "геройство" Йосафата Кунцевича й Андрія Боболі та подібних їм "місіонерів," як своїх так і коляборантів, які з волі Риму й Варшави та за їх допомогою винищували вже добре вкорінену на українсько-білоруських землях Православну Церкву й розбудовану національну культуру, від часів князювання Св. Володимира Великого, — польська преса оборонців своєї Рідної Православної Церкви й свого народу, наше славне й безстрашне в боротьбі з релігійними й політичними ворогами козацтво, називає катами: "козаци каці" — "козаки кати" (Ks. Jozef Prorok T. J. Lwow. Na Triduum ku czci sw. Andrzeja Boboli. Ctr. 403. Nowa Biblioteka Koznodziejska. Poznan. Maj 1938)

V.

ЛЮТЕРАНСЬКА ЦЕРКВА

Основоположником Лютеранської Церкви є Мартин Лютер, Священик і монах римо-католицької Церкви, що став на чолі реформації, як один з головних її провідників, в 1517 році.

Лютеранська Церква навчає, що для оправдання людини потрібна є тільки одна Віра, якої єдиним джерелом є Св. Письмо чи Біблія.

Лютер відкинув Св. Передання, яке разом зо Св. Письмом є джерелом Божого Об'явлення та про яке у Св. Письмі так читаємо: "Ото ж, браття, стійте й тримайтеся Передань, яких ви навчились були чи то словом, чи нашим листом" (2 Сол. 2:15).

Св. Письмо вказує також на необхідність добрих діл для оправдання, для спасіння: "Віра без учинків — мертва" (Як. 2:20).

Лютеранська Церква має тільки два Таїнства: Хрещення й Причастя, хоч розуміння цього останнього різниться від православного.

Лютерани не мають святочних днів на честь Св. Угодників Божих, бо вони їх не вшановують молитовно.

Відійшовши від Римо - Католицької Церкви, лютерани відкинули владу Папи Римського над Церквою, Індульгенції, як також навчання про Скарбницю Надмірних заслуг, добрих діл, Святих Угодників Божих.

Одночасно привернули навчання про Св. Причастя під двома видами хліба й вина, читання вірним Св. Письма-Біблію, Богослуження на зрозумілій мові, мові народу, який належить до Церкви, одруження Пасторів.

VI.

АНГЛІКАНСЬКА ЦЕРКВА (ЄПИСКОПАЛЬНА)

Англіканська (Єпископальна) Церква оформилась в Англії 1534 року під час панування в Англії короля Генрика VIII (1509-1547).

Віровизнання Англіканської Церкви виложено в її "39 членах віри".

Розглядаючи це Віровизнання, ми бачимо, що є воно щодо своєї істоти реформаторським, бо де в чому наближене до навчання Лютеранської Церкви. Це торкається навчання про Св. Письмо, оправдання одною Вірою, про стан людини по гріхопадінні, шанування Святих та інше. Але Англіканська Церква, відходячи від Римо-Католицької, зберігла Ісрархію, Єпископський Устрій Церкви, та головні загально-християнські Правди, що їх визнає також Православна Церква. Тому вже від початків 20-ко століття взаємовідносини поміж обома Церквами стають все ближчими, все більше сердечними, так що справа поєднання Англіканської Церкви з Православною стає все більше актуальною.

Англіканська Церква, залишаючи Римо-Католицьку Церкву, відкинула владу Папи над Церквою, Індульгенції, Чистилище, навчання про Скарбницю добрих діл, якими Папа Римський мавби ніби розпоряджуватись та інше.

Натомість Англіканська Церква повернула до навчання Православної Церкви, привертаючи Св. Причастя під двома видами (хліба й вина), читання вірними Св. Біблії, Богослуження зрозумілою рідною мовою, одруження Священиків, та інше.

Але навчання Англіканської Церкви в деяких пунктах не є цілком ясним і виразним. Це відноситься найперше до числа Св. Таїнств, яких число можна розуміти 2 або 7, до розуміння Св. Євхаристії щодо правдивого Тіла й Крови Христової в ній, до навчання про Ієрархію, яке можна розуміти в протестантському й православному значенні та інше.

VII.

ПРЕСВІТЕРІЯНСЬКА ЦЕРКВА

Пресвітеріянську Церкву заснували відомі реформатори Іван Кальвін, швайцарець, та Іван Нокс (1505-1572), шотландець, в 1560 році.

Головні скупчення Пресвітеріян знаходяться в Шотландії, Швайцарії, Америці й Канаді.

Пресвітеріяни мають особливу форму Управління Церквою, яке складається з Пресвітерів, "Найстарших". Ними вони заступили церковну Ієрархію римо-католицької Церкви, від якої відійшли.

Навчання Пресвітерянської Церкви щодо своєї істоти є лютеранським, але ще більше радикальним, а тому ще більше відхиленим від Православної Церкви, як Церква Лютеранська.

Особливістю Пресвітеріянської Церкви є віра в Боже предопреділення, то значить віра в те, що Господь Бог предопреділив, призначив, від віку одних людей до спасіння, до вічного щастя, а других — до вічної загибелі.

Це навчання пресвітеріян-кальвіністів суперечить свідченню слова Божого, яке виразно каже, що Божа Благодать, що подається нам ради заслуг нашого Спасителя-Відкупителя, поширюється на всіх людей: "Бо це добре й приємне Спасителеві нашому Богові, що хоче,

щоб усі люди спаслися й прийшли до пізнання Правди" (1 Тим. 2: 3-4). Боже предопреділення, призначення, основано на Божому всезнанні (Бог є всезнаючий) й передбаченні (Рим. 8: 29-30).

VIII.

БАПТИСТИ.

Баптиський рух розпочався на початку 17-го століття в Німеччині, Швайцарії й Голандії. Основоположником цього навчання в Голандії був Джан Смит (Амстердам, 1600). Від 1611 року цей рух поширюється в Англії, а від 1639 року — в Америці (Род Айсленд), який очолив Рогер Вілліямс.

Загальні основи Віронавчання — протестантські. Особливістю їх навчання є доконання Хрещення тільки дорослих. Тих, хто був охрещений за дитинства, а стають їх членами, вони перехрещують.

Хрещення у баптистів немає того значення, що в Православній Церкві. Те саме відноситься до "Господньої Вечері". Причастя згідно їх навчання — це тільки пам'ятка страждань і смерті Ісуса Христа.

Не маючи Ієрархії, баптисти не визнають потреби мати спільний церковний центр. Баптисти щодо свого навчання діляться на 15-ть різних релігійних угруповань. А дехто нараховує їх аж 26.

Більшість баптистів воліє називати свою віруючу громаду "Деномінація", а не Церква.

IX.

конгрегаціоналісти.

Конгрегаціоналісти найперше стали відомими в Англії в 1583 році, а їх основником був Роберт Бравн. Започаткований в Англії, цей церковний рух перенісся до Голандії, а з Голандії до Америки, де він, починаючи від 1620 року, став поширюватись, нараховуючи тепер до 1,000,000 членів на загальне числа понад 2,000,000 членів у всьому світі.

Конгрегаціоналісти визнають два Таїнства: Хрещення й Причастя, але ці Таїнства не мають у них того значення, яке вони мають в Православній Церкві.

Об'єднавшись в 1932 році з так званою "Християнською Церквою", ліберальною Унітарною Деномінацією, Конгрегаціоналісти так само, як Унітарії, відкидають навчання про Святу Тройцю, та не визнають Божества Ісуса Христа.

X.

КВАКЕРИ.

Квакери, які самі називають себе Товариством Приятелів, появились в Англії в 1647 році, а основником цього релігійного товариства був Джордж Фокс.

Квакери відкидають Ієрархію, Таїнства, релігійні практики. Вони навчають, що Істину, Правду треба черпати в своєму серці, що під впливом Святого Духа наповнюється "внутрішім світлом".

Послідовників квакерів є понад 250,000. З них в Англії коло 30,000, а в Америці — 120,000.

XI.

методисти.

Батьківщиною Методистів є Англія. Основоположником був Джан Веслей, 1739, один із студентів Оксфордського Університету, серед яких виник рух, ціллю якого було провадити життя на підставі певних метод, згідно з навчанням Святої Євангелії. Звідси постала назва Методисти.

Методисти визнають тільки два Таїнства: Хрещення й Причастя, але інакше про них навчають, як Православна Церква.

Святе Письмо визнають за єдине джерело Віри й правило життя.

Методисти поділені на різні релігійні угрупування, яких є понад 17, з різними назвами, як: Методисти Єпископали, Методисти Реформовані, Методиська Спільнота, Методисти Протестанти, Методисти Веслея та інші.

У всьому світі нараховується 15,000,000 Методистів, з якого числа найбільше є в Америці — 9,000,000.

XII.

БАПТИСТИ СЬОМОГО ДНЯ.

Баптисти сьомого дня організувались в окрему Деномінацію на Генеральній Конференції, яка відбулась в Америці в 1833 році. Маючи загальні основи віронавчання Баптистів, Баптисти сьомого дня святкують суботу замість неділі, воскресення, як святкували Св. Апостоли, перші християни, і досі святкують всі Християнські Церкви.

XIII.

об'єднані брати.

Церква Об'єднаних Братів організована в Німеччині, але скоро була перенесена до Америки. Її основниками були Філіп Оттербайн і Мартин Бем. Початок цієї Деномінації відноситься до 1800 року.

Віронавчання Об'єднаних Братів мало чим різниться від Віронавчання Методистів. Мають вони коло 430,000 послідовників.

XIV.

УЧНІ ХРИСТА.

Деномінація "Учні Христа" існує від 1827 року. Організована в Америці, а її основниками є В. В. Стон, Т. і А. Кемпбел.

Як одна з Протестантських Деномінацій, що постали на американському грунті, має спільні з ними погляди на Святе Письмо й Святе Передання, Святі Таїнства та Віронавчання, які в багатьох пунктах далеко відбігають від Православного Віронавчання, як правдиво євангельського й апостольського.

Статистика виказує число членства Учнів Христа до 1,800,000.

XV.

мормони.

Мормони — це прізвисько членів Деномінації "Святих остапнього дня". Основником був Йосиф Смит. Рік заснування — 1830, а місцем — північні штати Америки.

Джерелом і основою їх навчання є не тільки сама Біблія, але також "Книга Мормонів", яку вони вважають "святою книгою", бо є вена ніби останнім Божим об'явленням...

Йосиф Смит, організатор Мормонів, проповідував. що він мав спеціяльне об'явлення від Бога. на підставі якоко знайшов в околицях Ню-Йорку мідяну дошку, на якій старовинним письмом було написапе об'явлення й завіщання останнього Ізраїльського пророка Мормона,

що по зруйнованні ізраїльського царства разом з іншими ізраїльтянами переселилися до Америки, де він закінчив життя. Покликуючись також на отримання ще одного Божого об'явлення, переклав це завіщання на англійську мову та видав його друком, називаючи видану книжку "КНИГА МОРМОН". До цієї книги входять також "об'явлення", що їх мали б отримувати також новіші пророки...

Мормони, щодо свого Віронавчання, розпадаються на шість угруповань. Їх навчання— це мішанина Християнства з певною дозою поганських ідей.

Статистика Деномінацій в Америці виказує число їх членів понад 800,000. В інших країнах їх є дуже мало.

XVI.

АДВЕНТИСТИ.

У перших десятиліттях 19-го століття виникли дискусії про другий прихід Христа Спасителя. В Англії вони велись серед членства Англіканської Церкви, а в Америці— серед членства різних Деномінацій, як Пресвітеріяни, Баптисти, Конгрегаціоналісти, Методисти та інші. В Америці на чолі того руху в 1831 році став Вільям Міллер, а всі його послідовники отримали назву Адвентистів.

Слово Адвентист походить від латинського слова "adventio", що значить приходити, приходжу. Адвентисти проповідують про скорий другий прихід Христа Спасителя в тілі на землю та Його тут тисячлітнє царювання.

Такий другий прихід Христа Спасителя вони проголосили в 1844 році. Але того не сталось... бо ж Христос Спаситель про Свій другий прихід так говорив: "А про день той й годину не знає ніхто: ані Анголи Небесні, ані Син, — лиш Сам Отець" (Мт. 24:36). "Тож пильнуйте, бо не знаєте ані дня, ані години, коли прийде Син Людський" (Мт. 25:13). "Бо як блискавка та вибігає зо сходу й являється аж до заходу, так буде і прихід Сина Людського" (Мт. 24:27).

Адвентисти не визнають Св. Таїнств у Православному розумінні, але мають "Господню Вечерю" й Хрещення дорослих, яким надають символічне значення.

Замість неділі Адвентисти святкують суботу.

А ми знаємо, що від часу Св. Апостолів Церква Христова святкує

перший день тижня — неділю — на пам'ятку й вшанування Воскресення Ісуса Христа та зіслання Св. Духа на Апостолів в неділю.

Подібне до Адвентистів навчання мають Єговисти, Хіліясти, так зв. Церква Божа, Біблійні студенти та інші.

Статистика виказує понад 1,000,000 Андвентистів, а в тому в Америці понад 300,000, які належать до 7 сект: "Є сім сект Адвентистів у цій країні", стверджує Єпископ Полізойдес у своїй праці "Порівняння різних християнських деномінацій зо Східньою Православною Вірою" (Норфолк, Ва.).

XVII.

АРМІЯ СПАСІННЯ.

Армія Спасіння— це релігійно-соціяльне Товариство, що його зорганізував в Англії (Лондон) Вілліям Бут в 1865 році. Скоро воно поширилось і в інших країнах, а в тому в Америці й Канаді.

Армія Спасіння організована на військовий лад, маючи своїх офіцерів, чоловіків і жінок, а також генералів, які носять відповідні уніформи.

XVIII.

СТАРО-КАТОЛИКИ.

Старо - Католицька Церква відокремилась від Римо - Католицької Церкви в 1870 році, коли на першому Ватиканському Соборі Римо-Католицької Церкви було проголошено Догмат про папську непомильність.

Старо-Католицька Церква не тільки не визнала папської непомильності, як богопротивного навчання, але також осудила папське верховенство в Церкві та постанови попередніх Соборів Римо-Католицької Церкви, які знаходяться в суперечності з постановами Вселенських Соборів Неподільної Христової Православної Вселенської Церкви. Одночасно привернула Св. Причастя під двома видами, право одруження Священиків, зрозумілу для вірних Богослужбову мову та інше.

Тим наблизилась вона до Православної Церкви, з якою шукає об'єднання.

Старо-Католицька Церква найбільше поширена в Швайцарії, де першим Єпископом був учений богослов Герцог, в Голандії, де першим

бпископом був відомий богослов Рейнкенс, Німеччині, Франції Італії, Австрії.

У двадцятому столітті Старо-Католицька Церква трохи поширилась в Польщі, Америці, Канаді та інших країнах..

XIX. ХРИСТИЯНСЬКА НАУКА.

"Церква Христова, науки — Церква, що жінкою заснована," читаємо в книжці Ч. Ф. Поттера". "(The Faiths Men Live by". Charles Francis Potter. New York, 1955).

її заснувала Марія Бейкер Гловер, пізніше відома як Марія Бейкер Едді, молода вдова 24 років в 1845 році (Там же). Місцем заснування був Бостон, Америка.

Єпископ Полізойдес у своїй брошурі "Порівняння різних християнських Деномінацій зо Східньою Православною Вірою" (A Comparison of Various CHRISTIAN DENOMINATIONS with the EASTERN ORTHO-DOX FAITH by Bishep G. Polizoides. Nortfolk. Va.) такими словами характеризує її: "Усе, що лишається в "Християнській Науці" від Християнства, це ім'я".

Отож, тільки одна назва без внутрішнього християнською змісту, бо вся істота християнського вірування відкинена. Справді, послідовники Християнської Науки не вірують у Святу Тройцю та Воскресення Ісуса Христа, будуче воскресення мертвих, не приймають Св. Таїнств та інше.

XX. МЕНОНІТИ.

Меноніти, споріднені з анабаптистами, перехрещенцями (вони перехрещували тих, що їх приймали до своєї громади), мають своїм основником С. Менона (1492-1559), бувшого римо-католицького Священика, який організував цей рух в Голандії, ставши їх пастором і "єпископом".

Анабаптистів, перехрещенців, зорганізував у Німеччині Тома Мюнцер (1489-1525), пімецький проповідник, відірвавши їх від Лютеранської Церкви. За свої скрайні радикальні виступи церковно-соціяльного характеру був покараний смертю.

Симон Менон, очоливши цей рух, надав йому більше виразну форму Віронавчання. В його основі лежить навчання лютеранське, але його особливостю є заперечення Хрещення дітей, військової служби й присяги.

Меноніти мають своїх визнавців у Німеччині, Голандії й Північній Америці.

Перед першою світовою війною були вони і в Україні. Спровадила їх на поселення в Україні російська цариця Катерина. Це були голандці хоч їх називали німцями.

XXI.

назарени.

Назарени — це об'єднання незалежних Деномінацій П'ятидесятників, яка була організована в Америці в 1908 році. Назва "назарени" надана на генеральних зборах, що відбулися в 1919 році.

Назарени поширені головно в Америці й Канаді. Їх нараховують понад 200,000.

В основі їх навчання — теологічні доктрини методистів. Хрещення — "від Духа Святого".

XXII.

п'ятидесятники.

"Двадцятого століття Енциклопедія релігійного знання" (1955) подає 8 різних назв "Церква П'ятидесятників," а час їх організацій такі роки: 1899, 1901, 1911, 1914, 1919, 1921, 1924, 1945.

Уже на підставі великого числа назв Деномінацій та часу їх організації можна собі уявити, яким різноманітним є їх навчання. Правда, одне є спільним для них: нав'язуючи до Свята П'ятидесятниці, вони на своїх зборах промовляють ніби з надхнення Св. Духа, хоч та їх мова часто є незрозумілою навіть для них самих (Дії Св. Апостолів, 2: 1-4).

П'ятидесятники очікують скорого другого приходу Христа Спасителя та Його тут тисячлітнього царювання.

Мають "Господню Вечерю" й доконують миття ніг.

В Америці й Канаді є їх понад 300,000.

XXIII.

ЧОТИРО-СКВЕРОВЕ БЛАГОВІСТЯ

"Інтернаціональна Церква чотиро-скверового благовістя," як вона названа в "Релігійній Енциклопедії" (Гренд Репидс, Мішіган, 1955),

заснована в 1918 році в Америці (Лос Анджелос). Її основником була А. С. МкПірсон. Заінкорпорована, як Деномінація, в 1927 році.

Деномінація має в Америці й Канаді понад 80,000 членів. Свої місії.

Віровизнання міститься в "Деклярації Віри," що її підписують їх проповідники й члени.

Визнають Святу Тройцю, доконують "Господню Вечерю," на згад-ку "Останьої Вечері," а Хрещення в них — "від Святого Духа"...

XXIV.

З'ЄДНАНА ЦЕРКВА.

З'єднана Церква народилася в 1925 році. В церковному журналі тієї Церкви (З'єднаної Церкви Канади — The United Church Observer) від місяця серпня 1965 року читаємо: "Найбільша річ, яка сталася для З'ЄДНАНОї ЦЕРКВИ ВІД ЧАСУ її НАРОДЖЕННЯ В 1925 році, це теперішня пропозиція щодо унії з Англіканською Церквою..."

З'єднана Церква Канади об'єднує такі Деномінації: Конгрегаціоналісти Канади, Методисти й Пресвітеріяни Канади.

З'єднана Церква Канади щодо свого устрою й навчання є більше Церквою Пресвітеріян, як Методистів чи Конгрегаціоналістів.

Статистика з 1951 року подає 2,000,553 членів цієї Церкви в Канаді, а бюджет Церкви був \$3,191,553.

З'єднана Церква Канади має свої місійні станиці в деяких Азійських країнах.

XXV.

УНІТАРІЯНИ.

Чи є Унітаріяни Християнами? Таке питання знаходимо у виданій в Америці Л. Ростеном книжці під назвою "Релігії в Америці".

На поставлене питання відповідь така: так і ні.

Коли бути християнином, то це значить визнавати й старатися щиро виконувати релігію Ісуса, яку так доступно й гарно виложено в Нагорній Проповіді, то Унітаріяни є Християнами.

Але тому, що Унітаріяни не визнають Ісуса, як свого "Господа

й Спасителя," то вони часто не вважаються Християнами, а тому фактом є, що вони не надаються до членства в Національній Раді Христилиських Церков в Америці.

Унітаріяни не вірують в Бога Єдиного в Святій Тройці, відкидаючи Вожество Сина Божого і Св. Духа.

("Religions in America", edited by Leo Rosten. Simon and Schuster) New York (1963).

XXVI.

ЄГОВІСТИ.

Стовісти чи Свідки Єгови — це релігійна група, яка на протязі своєї такої ще коротенької історії, бо народилась тільки наприкінці дев'ятнадцятого століття (1872), вже кілька разів змінювала свою назву. Теперішня назва "Свідки Єгови" була прийнята в 1931 році.

Основником цієї релігійної групи був Ч. Т. Россел, який помер в 1915 році, в Пенсильванії, в Америці. Його наступник суддя Руттерфорд, що помер 1942 року, виявляв дуже велику активність в пропагуванні навчання Єговістів. А тому, що до свого навчання він впровадив політичні доктрини, був навіть ув'язнений з деякими своїми послідовниками під час першої світової війни.

У загальному навчання Свідків Єгови найбільше є наближене до жидівського. Єговісти, справді, визнають єдиного Бога, але відкидають навчання про Єдиного Бога у Святій Тройці. Отож, заперечують Св. Тройцю, про яку маємо таку ясну й виразну науку в Біблії.

"Христос," якого визнають Свідки Єгови, це є Богом створена істота, а не той Господь Ісус Христос, що приходив на землю, Син Божий, Друга Особа Пресвятої Тройці, Одноістотний з Отцем, в Якого ми віруємо. Тому на адресу Єговістів можна почути такі слова: "Христос," що його визнають "Свідки Єгови" — видуманий ними.

"Свідки Єгови" відкидають позагробове життя.

Другий прихід Христа вони пов'язують з тисячлітнім пануванням Христа на землі, що відповідає матеріялістичному понятті жидівського народу про Мессію, як їх Царя.

XXVII.

ІНШІ ДЕНОМІНАЦІї, СЕКТИ Й РЕЛІГІЙНІ ГРУПИ.

Ми подали коротенький огляд головніших Християнських Церков, Деномінацій і релігійних груп. Дерево-Церква, що я додав до цієї моєї праці, допоможе в загальній орієнтації, щодо порушеної мною теми.

На превеликий жаль, Реформаційно-протестантський рух на Заході Європи в XVI столітті, як протест проти зловживань Римо-Католицької Церкви по її відході від Єдиної Неподільної Христової Вселенської Православної Церкви, спричинив таке страшне родроблення Хритиянства, що в самій тільки Америці тільки малих сект і релігійних груп нараховується понад 300. Це подає Елмер Т. Кларк у своїй праці: "Малі Секти в Америці — автентична розвідка про майже 300 мало знаних релігійних груп" ("The Small Sects in America — on authentic study of almost 300 little-known religious groups", Elmer T. Clark, Abingdon Press, New York. Nashville).

Додаток I.

ЕКУМЕНІЗМ.

Український Православний часопис "Вісник" від 15-го червия 1966 року (Вінніпет) в статті "П'ятий сенс "Екуменізму" подає таке окреслення Екуменізму: "Грецького походження слова "екуменічний", "екуменізм" у слов'янських народів традиційно перекладаються так: "вселенський", "вселенськість", що модерною українською мовою треба було б перекладати як "світовий", "світовість". Кожен рух, кожна організація, яка діє на світову скалю, можуть називати себе "екуменічними". Якщо б українці створили таку організацію, що складалася б з представників українського народу з різних континентів землі, то вони могли б називати її українською "екуменічною" (світовою) організацією. Якраз у такому самому сенсі Другий Ватиканський Собор (1962 - 65) називався католицьким "екуменічним" (світовим) Собором, бо він складався з католицького єпископату з усіх тих країн світу, в яких існує Католицька Церква.

За модерних часів, протестанти перші вжили слово "екуменізм" у значенні ідеї за поєднання (не за з'єднання) Церков для мирного співжиття й практичної співпраці по лінії християнського милосердя й добродійства — без навертання одних одними на своє віроісповідання. Такий "екуменізм" формально почався 1938 року в Утрехті, де створено Світову Раду Церков і укладено її першу конституцію (Статут). Перша Асамблея (Великий Збір) світової Ради Церков відбувся 1948 року в Амстердамі. Після другої світової війни до заснованої протестантами екуменічної Світової Ради Церков вступили мало не всі Православні Церкви, а також Церкви інших віроісповідань, крім Католицької Церкви.

Почавши з Другого Ватиканського Собору (1962 - 65), Католицька Церква також пішла слідами протестантів, і почала вживати "екуменізм" для ідеї "об'єднання" християн, але об'єднання під властю папи, а це також значить, щоб християни не-католики виреклися своїх віроісповідань та перейшли на католицтво. Отже слово "екуменізм" Католицька Церква вживає в іншому значенні, ніж Світова Рада Церков.

Подавши вияснення четвертого й п'ятого сенсу "екуменізму", автор зазначеної статті закінчує так: "Чужого не хочемо, і свого не дамо" — цією засадою, яку створив наш народ, треба відповісти тим. що ширять "екуменізм" у його п'ятому значенні ("все одно"), а також і четвертому, (проєкт "уступок"), якщо воно внявиться таким самим, як і п'яте.

"Екуменізм", як мирне співжиття між релігіями — так; "екуменізм" як рух за прийняття Православія тими, хто сам з власної волі хоче його прийняти — так; "екуменізм — як визнавання й шанування принципу автокефальности (незалежности від чужих зверхників) Церков — так; усі інші "екуменізми" — ні".

Що Римо-Католицька Церква пропагує "екуменізм" в розумінні підпорядкування всіх християн єпископові Римському папі, про це ми всюди чусмо й читаємо в пресі. А наші брати українці католики, які будують український католицький університет в Римі, щоб приготовляти пропагандистів римської унії в Україні (на жаль, вони забувають, "Historia est magistra vitae"), так навчають про "екуменізм" своїх вірних: "Католик не може ніколи приховувати свого бажання, щоб усі люди стали християнами — католиками. Це також і є ОСТАТОЧНА мета "екуменічного діялогу" (Українські Вісті. Едмонтон, 5-го серпня, 1965).

"Українське Православне Слово" (серцень, 1966) про цей університет так пише: "Університет у Римі очевидно має підготовити цих нових конквістадорів* для України, що очевидно не має нічого спільного з науковим помостом між українцями католиками і православними. Дуже прикро, що в Римі все ще панують такі химерні та шкідливі для українців погляди".

* КОНКВІСТАДОРИ. Завойовники, еспанські авантюристи, які по відкритті Колумбом Америки прийшли до Америки, захоплюючи кілька держав. Було воно сполучене зо звірським винищуванням тубильців, місцевого населення. Є це одна з найбільше темних сторінок в історії людства (Енциклопедичний Словар Ф. Павленкова. С. Петербург, 1918 — Нью-Йорк, 1956).

"Еспанські завойовники, що в XVI столітті повоювали різні частини без урядової допомоги; вславились грабунками та жорстокістю до тубільців" (Словник чужомовних слів. Нью-Йорк, 1955).

У розділі четвертому цієї праці "Туга за приверненням єдности" ми вже вказали, що екуменічний рух започаткували протестанти й православні, а не римо-католики. "Пощо це присвоєння?", пише "Євангельський Ранок" (липень-серпень, 1966), покликуючись на статтю кат. священиак Я. Свищука в "Свободі" з дня 10-го червня 1966 р., який, як каже "Євангельський Ранок", "дописався" до того в своїй статті, що екуменізм "започаткував Другий Ватиканський Собор".

У тому самому числі "Євангельського Ранку" читаємо про "Дивні претенсії" Верховного Митреполита Йосифа, "Кардинала Св. Римської Церкви", який у своєму Великодньому Привіті говорить про те, що Другий Ватиканський Собор "з любов'ю простягнув руку рятунку й злуки всім нез'єдненим Церквам і віруючим у Бога громадам і ісповіданням і навіть самим невіруючим..." Наведена нотатка закінчується такими словами: "Прикро, що укр. католики не добачують того, що римо-католицизм, а в тому і вони, більше, як хто інший, потребують рятунку, особливо, коли взяти під увагу, що католицька Італія мас найбільшу комуністичну партію в Європі. Постає питання, чи взагалі є сенс льокувати їхні гроші в Укр. Кат. Університеті в Римі, щоб потім з цього хто інший скористав?".

У тому самому числі "Євангельського Ранку" на питання "Чи звідси починати український екуменізм" ми знаходимо таку відповідь: "Всім українцям добре відомо, що Й. Кунцевич є дуже контроверсійна постать в укр. релігійному житті. Чому його не лишити в спокою для добра дальшого розвитку Христової справи в нашому народі, а мати перед собою єдиний Світоч і Приклад, яким для нас має бути наш Спаситель Ісус Христос?" (Це є відповідь на проповідь кардинала Йосифа Сліпого біля гробу Йосафата Кунцевича, в якій він вказував на нього, як приклад до наслідування...?).

Відгук на великодню проповідь Йосифа Сліпого, "Кардинала Св. Римської Церкви", знаходимо ми також в "Українському Православному Слові", органі Української Православної Церкви в Америці (червень-липень 1966 року). "Вважаємо за доцільне звернути увагу", читаємо на сторінці 13-й, "на один факт, причину якого годі збагнути, а який все більше і більше колить в очі православних українців. Отож, не зважаючи на різні звернення до православних українців з боку укр. кат. єпископату, що мають свідчити про бажання до взаємнопізнання й зближення одночасно, при інших нагодах, вперто культиву-

сться ім'я Йосафата Кунцевича, якого і митроп. Й. Сліпий і чимало укр. католиків уважають за священномученика, а вину за його трагічну смерть складають на православних, себто і на всіх православних українців. Як останній приклад пропагування особи Йосафата Кунцевича може служити і слово митроп. Й. Сліпого, виголошене ним 11-го квітня ц. р., другого дня Великодня, коло гробниці саме Й. Кунцевича. Вже в першому реченні свого слова митроп. Й. Сліпий підкреслив, що "зібравшись біля гробу св. священномученика Йосафата, святкуємо найбільший празник Християнської Церкви — Воскресіння Христа". Так само і при кінці свого слова митроп. Й. Сліпий вважав за доцільне знову згадати, що "пехай так і ця нинішня хвилина, це нипішнє світле Воскресіння Христа, відсвятковане так радісно тут, при гробі святого Йосафата, стане нашою силою, підйомом і могутністю!".

Само стає питания: — на кого, проти кого і для чого? Окрім того напрошується й друге питания: — невже виписування на прапорах імени Йосафата Кунцевича може свідчити про щирість бажання до взаємнопізнання, зближення й, нарешті, до всепрощення, до якого ще так недавно, бо при самому кінці Ватиканського Собору, кликав сам папа Павло VI? І ще одно питання: — Невже вперте пригадування Й. Кунцевича мас за мету змусити нас — православних українців, до виписування на наших прапорах ДІЙСНОГО МУЧЕНИКА — СВ. АФАНАСІЯ, ігумена Берестейського, що так само згинув від злочинної руки фанатиків?

Не беремось відповідати на ці питання, бо до відповіді покликаний хто інший. Не будемо пригадувати й про ту опінію, що її мали про Й. Кунцевича його сучасники, зокрема визначні державні мужі, вони ж і правовірні католики. Не будемо рівнож згадувати й про початки ширення культу Й. Кунцевича в 20 - 30 роках цього століття в Галичині, коли спротив ширення цього культу першими поставили учні українських гімназій (зокрема в Стапиславові), в свіжій пам'яті яких ще не був прикритий серпанком забуття ввесь період історії, пов'язаний з початками унії та її перебігом серед українського народу. Зазначимо лише, що до взаємопізнання й зближення, коли того хто щиро бажає, йдеться одверто й нелукаво та з відкритим шоломом. Коли цих передумов не видно, натурально стає реакція, яка наказує бути уважним, сильно недовірливим та дуже обережним".

"Українське Православне Слово" (травень 1966), зареагувало також на ту частину Великоднього привіту митроп. Й. Сліпого, "Кар-

динала Св. Римської Церкви", в якій він говорить про "простягнуту руку рятунку" "незединеним" православним українцям... В нотатці "Семантичний недогляд чи помилка по інерції?" читаємо, між іншим, так: "В пасхальному привіті Верховного Архиєпископа Й. Сліпого, надрукованого в "Свободі" за 20-те квітня ц. р., є цікаве ствердження, на яке не можна не звернути уваги. Цитуємо: "Найперше Собор (говориться про останній Ватиканський собор Кат. Церкви) з любов'ю ПРОСТЯГНУВ РУКУ РЯТУНКУ і злуки усім нез'єдиненим Церквам і віруючим у Бога громадам і ісповіданням і навіть самим невіруючим" (підкреслення наші). Як треба розуміти це твердження? Чи як загальну інтенцію Кат. Церкви, чи особистий погляд Верховного Архиспископа, чи як відзеркалення укр. католицького розуміння взаємовідносин Кат. Церкви з нез'єдиненими Церквами? Але як би не дивитись на це твердження, воно повне старих рецидивів, старих упереджень до нез'єдинених братів у Христі, старого поняття ексклюзивности Кат. Церкви по відношенні до решти християнського світу.

Що значить "простягнути руку рятунку" чи хоч би нам "нез'єдиненим" православним українцям? Простягнути таку руку тим, що самі не в силі спастись. Той, що простягає руку знаходиться в безпеці, а той, що йому простягають руку — в небезпеці. Яка ще інша можлива інтерпретація цього українського ідіому?

Ми століттями вірували і віруємо, що свій рятунок ми знаходимо в лоні нашої Православної Церкви, що не має у нас потреби шукати спасіння поза її межами. . . Ми твердимо, що Бога ми знайшли і знаходимо в межах Православія, але цю можливість не виключаємо і є межах інших християнських організацій (громад). Коли так зроблять всі, що зацікавлені християнським об'єднанням, тоді екуменізм стане історичною дійсністю. Але поки хоч одна із Християнських церков, а в нашому випадку Українська Католицька Церква, буде мати намір рятувати "нез'єдинених" братів, до того часу екуменізм залишиться фікцією. . .

Здається нам, що звучало б більше по християнськи ствердити у Великодньому привіті, що Ватиканський Собор рішив рятувати католиків, бо рятувати нез'єдинених не лежало в його компетенції. Такс твердження було б і смиренним, і особливо хвилюючим, і воно викликало б у нас співзвучність і співчуття, бо ми також робимо все, що в наших силах, щоб знайти власний рятунок. За свій рятунок відповідаємо ми самі і на це не потребуємо соборів інших Церков, хоч вітаємо

Ватиканський собор, як подію великого значення в житті Католицької Церкви.

Хочемо вірити, що це твердження тільки новий ляпсус, тільки недогляд, бож неможливо, щоб в наш час Верховний Архиспископ трактував нас вчорайшими категоріями. Коли, однак, це помилка по інерції, то ми віримо, що таких помилок більше не трапиться.

Humanum errare est, але помилка такого виміру викликає поважний дисонанс в нашому житті. Стараймося уникати нових помилок".

Коли йдеться про РЕЛІГІЙНУ ЄДНІСТЬ українського народу, то ми повинні добре пам'ятати й ніколи про це не забувати, що таку едність ми мали віками, починаючи від охрещення України в Православну Віру за князювання Св. Рівноапостольного Володимира Великого, про що так яскраво свідчить нам наша історія, наші Літописи та Богослужбові книжки Української Церкви. Наше релігійне роз'єднання не є результат шукання українцями спасіння поза межами своєї Рідної Української Православної Церкви, яка є скарбницею всіх Божих Правд, будучи складовою частиною Св. Православної Вселенської Церкви, Самим Христом Спасителем заснованої та Ним, як ЄДИНИМ ГОЛОВОЮ провадженої, але, як ми вже про це згадували, згори накинена політичними поневолючами поляками, римо-католиками, за благословенням та енергійним попертям римських Папів, "ЯК ПОРОД-ЖЕННЯ РИМУ Й ВАРШАВИ". Тим воно в своїй основі різниться від релігійного роз'єднання, що виникло в Західній Європі під час реформаційного руху, коли релігійні реформатори, як Іван Гус, Джон Виклеф, Савонарола, Мартин Лютер, Ульрих Цвінглі, Іоган Кальвін та інші шукали спасіння поза Римо-Католицькою Церквою, бо вважали, що вона, Римо-Католицька Церква, відступила від навчання Христового й Апостольського, від навчання сімох Вселенських Соборів Єдиної Неподільної Христової Православної Вселенської Церкви.

Отож, ПРОТЕСТАНТСТВО на Заході Європи — це результат внутрішнього процесу, що постав і розвивався внутрі Римо-Католицької Церкви. Натомість БЕРЕСТЕЙСЬКА УНІЯ — це, як ми вже говорили, "ПОРОДЖЕННЯ РИМУ й ВАРШАВИ". А це значить, інтервенції зовнішніх ворожих сил, які діяли в інтересі своїх, а не українських справ. Тому то українці своє релігійне роз'єднання, силою й гвалтом ззовні накинуте, так болюче переживали, а навіть і досі його переживають, бо воно ослабило і тепер ослаблює боротьбу українського народу за його незалежність, самостійність й державність.

Влаженніший Іларіон, Митрополит Української Православної Церкви в Канаді, державний і науковий діяч, б. проф. і ректор Київського й Кам'янець-Подільського Університету, Міністер Віроісповідань й Освіти, на основі численних джерел виявляє, яким великим нещастям для українського народу було і є його релігійне розбиття, що його доконала Римо-католицька Польща за допомогою зради кількох православних Єпископів на Римському 1595-го і Берестейському 1596 року Соборах.

Митрополит Іларіон зо всією рішучістю, з особистим нараженням себе на попрікання у сповидному "браку релігійної толеранції", мужнью стверджує правду, що релігійне розбиття українського народу, доконане ЧУЖИМИ РУКАМИ ДЛЯ ЧУЖИХ ІНТЕРЕСІВ, так сильно заважило на інтересах українського народу, що він ЩЕ І ДОСІ НЕ МАЄ СВОЄЇ ВІЛЬНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ!.

І коли ми тепер дуже часто чуємо заклик наших братів українців, бувших православних, а пізніше — уніятів, а ще пізніше — греко-католиків, а тепер українців католиків, про необхідність релігійного поєднання українців, то Владика Іларіон сміло й відкрито відповідає: Так, нам релігійна єдність потрібна, навіть конечна! Але ПІДСТА-ВОЮ ЄДНОСТИ МОЖЕ БУТИ ТІЛЬКИ ТОЙ СТАН, ЯКИЙ ІСНУВАВ ПЕРЕД БЕРЕСТЕЙСЬКОЮ УНІЄЮ. А ТОДІ БУЛА ЄДИНА УКРА-ІНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА, ЯКА ОБ'ЄДНУВАЛА ВВЕСЬ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД на великих українських просторах від Карпат до Кавказу, від Чорного моря до притоків Дніпра.

Не було тоді серед українців ні уніятів, ні греко-католиків, ні католиків українців, а були ТІЛЬКИ ПРАВОСЛАВНІ УКРАЇНЦІ. Треба повернутись до того стану, а тоді спільними силами засиплемо те провалля, що його чужі, ворожі нам руки викопали між українцями, щоб можна було над ними панувати та їх винищувати в ім'я чужих і ворожих нам інтересів.

Отож, Владика Митрополит Іларіон є апологетом, оборонцем релігійної й національної єдности українського народу. Ту єдність ми маємо будувати на непорушних основах Божої і української Правди, відкинувши з нашого релігійного й національного життя всі ті ґвалти, які вчинили над нами наші релігійно-політичні вороги під час нашого політично-релігійного поневолення.

Коли ж ідеться про загально-християнське поеднання, то ми повинні пам'ятати, що така єдність існувала майже тисячу років. Кажу

майже, бо вже в 867 році єдність між Сходом і Заходом була надщерблена. І хоч вона все відновлялась, але вже висіла на тоненькій нитці, яка в решті решт вірвалась... Наступило сумне роз'єднання, яке триває до наших часів. Повне від'окремлення Західньої частини Християнства від Східньої наступило 1054 року, а наслідком цього від'окремлення була Реформація, яка виникла в 16-тому стелітті в лоні Римо-Католицької Церкви та яка привела до того страшного роздроблення Християнства, що ми його бачимо.

Отож, коли єдність Християнства існувала майже тисячу років, то вона може й повинна бути і тепер на тих самих основах, на яких була тоді. А для того треба, щоб Римо-Католицька Церква відкинула всі ті навчання, які вона, покинувши Схід, впровадила до своєї Церкви, а тим самим відійшла від навчання ЄДИНОЇ ЦЕРКВИ СІМОХ ВСЕЛЕНСЬКИХ СОБОРІВ. Усю надбудову, доконану на власну руку, вона мусить відкинути.

Натомість Протестантські Церкви повинні привернути всі ті навчання сімох Вселенхьких Соборів, які вони розгубили, бажаючи очистити Римо-Катоолицьку Церкву від усіх тих нових навчань, які вона впровадила, а яких не знала Єдина Неподільна Церква.

Доктор Богословія й філософії, проф. І. І. Овербек, один з найсильніших інтелектуалістів протестантів, на тему поєднання Християнських Церков висловлюється так: "Багато пишуть і сперечаються про Церкву, її істоту, значення й структуру.

Це вказує на те, до якої міри всі бажають знайти Церкву. Але не поможуть тут усі філософствування й богословствування, тому що Церква не є діло людських рук, але Божих. Церква існує. Її можна знайти, але не оснувати. Тому в цій справі треба кермуватись тільки за допомогою історії: вона єдина з однаковою очевидністю виявить, до якої міри папство знівечило Церкву та якою чистою православна наука затрималась в Східній Церкві".

До своїх одновірців-протестантів проф. Овербек звертається з таким закликом: "Любі протестанти-браття! Погляньте на Церкву, що її заснував Св. Дух у день П'ятьдесятниці. Рим знівечив цю Церкву. Ви хотіли її очистити й зреформувати. Але як Ви взялись переводити в життя Ваші бажання, то у Вас зникла і сама Церква. Погляньте на Схід: Світло зо Сходу! Там не було потреби перепровад-

жувати небезпечну акцію очищення, бо там Церква зберіглась такою щодо свого Православія, якою вона була від самих початків" ("Світло зо Сходу" — "Ех Oriente lux". Вильна 1868).

Так проф. Овербек писав про поєднання Церков ще до першого й другого Ватиканських Соборів, майже сто років тому. А щож він сказав би тепер, коли Протестантство ще більше є роз'єднаним, а Римо-Католицька Церква оголосила нові догми, завдяки яким вона ще дальше відійшла від навчання сімох Вселенських Соборів, які є фундаментом, базою в праці для привернення єдності? Напевно ще з більшою силою повторив би те саме, закликаючи своїх братів протестантів і римо-католиків "поглянути на Церкву, що її заснував Св. Дух у день П'ятьдесятниці, поглянути на Православний Схід, бо Світло зо Сходу!

— "Ех Огіепте lux!"

Про ту найбільшу перешкоду до привернення християнської єдності, якою є Ватиканська догма про "непомильність папи", проф. Нового Заповіту й Апологетики Др. Н. Арсеньєв пише так:

"НЕПОМИЛЬНІСТЬ ПАПИ".

"Непомильність Папи" залишається надалі великим спірним питанням, вирішальною точкою, зокрема у відношеннях поміж Православною й ККатолицькою Церквами. Динамічне подання доктрини Церкви в цьому надзвичайному документі: "Constitutio de Ecclesia", та колеґіяльна відповідальність єпископів — в єднанні з Папою — в управлінні Церквою вказували б на відновлене наближення (хоч ніколи не заперечене) до цієї проблеми з боку Католицької Церкви. З другого боку, повна формула Першого Ватиканського Собору, яка визначує непомильність Папи, була відтворена слово за словом і вставлена в останній частині документу: "De Ecclesia". Навіть і той надзвичайно гострий вираз: "ex sese et non ex consensue ecclesiae" (який між іншим виявився досить неясним, що виникає із багатьох інтерпретацій його).

Приятелі Католицької Церкви, що вповні свідомі великої важливости догми проголошеної Першим Ватиканським Собором в її житті, не сподівалися, що Другий Ватиканський Собор буде згідний, чи навіть спроможний доконати якоїсь великої зміни в цьому відношенні.

Але дехто думав (як і думали деякі католики), що значення рішучих і гострих слів: "ex sese et non ex consensue ecclesiae" можна

було б висловити у менш різкій, менш полемічній, а разом з тим у яснішій і менш двозначній формі. Так воно не сталося. Можливо, що це не могло статися: воно б може спровокувало внутрішні турботи, тяжкі внутрішні конфлікти. У всякому разі, це виявляється жалюгідним з екуменічної точки зору.

....Наші часи, які є свідками великої моральної й духової крізи, можуть також свідчити про великі діла Духа Божого в Його Церкві і почерез Церкву Його, яка тепер знову, в різних частинах Христилиства, в напрямі до поєднання — поєднання в Отці, Синові, і Св. Духові!".

("The Meaning of Vatican II from an Ecumenic point of view" by Dr. N. Arseniev, professor of New Testament and Apologetics at St. Vladimir's Seminary. DIAKONIA. Vol. I, No. I, January, 1966, New York).

Так, поєднання в Отцеві, Синові й Святому Духові.

Церква першого тисячліття, до 1054 року— це є ФУНДАМЕНТ для праці над відновленням ЄДНОСТІ Церкви.

Одна Церква, Одна Голова Церкви, Одна ОСНОВА — ICУС ХРИ-СТОС.

За таку ЄДНІСТЬ ми, православні, щоденно молимось й для привернення такої єдності працюємо.


ΤΟΓΟ CAMOΓΟ ABTOPA:

- 1. ПРАВОСЛАВНА ВІРА ТНЕ ORTHODOX FAITH Для Родин та старших кляс Недільних Шкіл. Українською й англійською мовою.
- 2. РИМСЬКА УНІЯ НЕ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ. Експерименти Риму над українською душею.
- 3. БУДЬМО ВІРНІ ЗАПОВІТАМ СВЯТОГО РІВНОАПОСТОЛЬНОГО КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО.
- 4 LET US BE TRUE TO THE TESTAMENT OF PRINCE VOLODYMYR THE GREAT.
- 5. ВІД ЄРУСАЛИМУ ПОЧИНАЮЧИ. Православ'я, Римо-Католицтво, Протестантство.

 ВЕСІNNING FROM JERUSALEM. Orthodoxy, Roman-Catholicism, and Protestantism.
- 6. ПОХВАЛА ВОЛОДИМИРОВІ ВЕЛИКОМУ МИТРОПОЛИТА ІЛАРІОНА.
- 7. METROPOLITAN ILARION'S PRAISE OF PRINCE VOLODYMYR THE CREAT.
- 8. МОЛИТОВНИК "ПОТІХА В СКОРБОТАХ ТА В НЕДУЗІ". "COMFORT IN SORROW AND ILLNESS".
- 9. ОБ'ЄДНАННЯ ХРИСТИЯНСЬКИХ ЦЕРКОВ У СВІТЛІ НАВЧАН-НЯ СВ. ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

Приготовляються до друку:

- 1. Навчання Православних і Римо-Католиків про ЦЕРКВУ.
- 2. Берестейська Унія в світлі свідчень українських і польських істориків.

•		

ARCHBISHOP ANDREW

BEGINNING FROM JERUSALEM

Orthodoxy, Roman Catholicism and Protestantism.

APPENDIX 1: ECUMENISM.

APPENDIX 2: THE TREE — THE CHURCH

1967

EDMONTON, Alberta.

١.

THE ONE, UNIVERSAL ORTHODOX CHURCH OF CHRIST

"I will build my Church: and the gates of hell shall not prevail against It" (Mat. 16:18).

"Holy Father, keep through Thine own Name those whom Thou hast given Me, that they may be one, as We are".

"Neither pray I for these alone, but for them also which shall believe on Me through their word; that they shall be one; as Thou, Father, art in Me and I in Thee, that they also may be one in Us: that the world may believe that Thou hast sent Me" (John 17:11, 20, 21).

"Christ is the Head of the Church" (Ephes. 5:23).

Christians should always bear in mind that Christianity sprang up in the East, in the city of Jerusalem, from where it spread throughout the world.

If we were to search for the core of Christendom of the world, we would have to turn to Jerusalem. Among others, Bishop of Rome, Pope Paul VI, who in 1964 visited the Holy Land, including Jerusalem, confirmed this. In reply to the welcoming address of the Ecumenical Patriarch, Athenagoras I, Pope Paul said the following: "The old Christian tradition recognizes with pleasure the CENTRE of the world there, where the glorious Cross of our Saviour was buried, which being raised from the earth draws every one. It seemed fitting, and Providence willed THAT IN THIS CENTRE, ALWAYS HOLY AND BLESSED (capitals — mine), we the pilgrims from Rome and Constantinople, should meet and unite in a common Prayer".

Jerusalem, therefore, is the centre of the Christian world. This is where Christ suffered, died on the Cross and was buried, arose from the dead

founding the hope of Resurrection and Eternal Life; from here Christ's Faith beamed throughout the world. Rome and the West also received Christ's teaching from Jerusalem.

Ukraine received its Christian teachings from Jerusalem by way of Greece. St. Andrew the Apostle was the first called to follow Jesus; He sowed the first seed of Christ's Faith in Ukraine. Afterward, during the reign of Prince Volodymyr the Great, the whole of Ukraine was baptized in the Orthodox Faith as we see in the Divine Service Books of our Church as well as the historical sources, including the Primary Chronicles.

Our Saviour, Jesus Christ, taught that all who believe in Him shall be united in ONE CONCRECATION — CHURCH. "I will build My Church: and the gates of hell shall not prevail against It" (Mat. 16:18).

Christ, the Saviour, built such a Church becoming its FOUNDATION and its HEAD. St. Paul speaks of this as follows: "And are built upon the foundation of the Apostles and Prophets, Jesus Christ Himself being the Cornerstone" (Ephesians 2:20). "For other foundation can no man lay than that is laid, which is Jesus Christ" (I Corinthians 3:11). "Christ is the Head of the Church" (Ephesians 5:23; also see Colossians 1:18).

Before His suffering, Christ, the Saviour, prayed for the unity of the Church: "Holy Father, keep through Thine own Name those whom Thou hast given Me, that they may be one, as are We. Neither pray I for these alone, but for them also which shall believe on Me through their word; that they all may be one; as Thou, Father, art in Me, and I in Thee, that they also may be one in Us" (John 17:11, 20.21).

Sending His Apostles to preach the Cospel, our Saviour said: "Go ye therefore, and teach all nations, baptizing them in the Name of the Father, and of the Son, and of the Holy Chost: teaching them to observe all things whatsoever I have commanded you," adding this solemn promise, "And. lo I am with you always, even unto the end of the world. Amen" (Mat. 28:19-20).

We notice, therefore, that Christ founded One Church, beseeching Cod, the Father, to preserve all the faithful in the unity that is in the Holy Trinity: "That all may be one" (John 17:21).

The Holy Apostles paid particular attention to the unity of Christ's faithful. This is what St. Paul wrote to the Christians in Ephesus: "I, therefore, the prisoner of the Lord, beseech you that ye walk worthy of the vocation wherewith ye are called. With all lowliness and meekness, with long-

suffering, forbearing one another in love; endeavouring to keep the unity of the Spirit in the bond of peace. There is one body, and one Spirit, even as ye are called in one hope of your calling; One Lord, One Faith, One Baptism, One God and Father of all, Who is above all, and through all, and in you all" (Ephesians 4: 1-6).

An outward revelation of unity was the Apostolic Council, which took place in Jerusalem in 51 A.D., and which, analyzing the actual affairs of the Church, adopted certain resolutions which ended with this quotation: "For it seemed good to the Holy Chost and to us" (Acts 15:28).

This Apostolic Council (of 51 A.D.) became an example and the basis for all Ecumenical Councils of the One, Indivisible, Apostolic Church of Christ. There were seven Ecumenical Councils in the East between 325 and 787 A.D. These Councils were an expression of the faith in the Saviour's solemn pledge: "And, lo, I am with you always, even unto the end of the world. Amen." (Mat. 28:20).

The Ecumenical Councils of the One, Indivisible Church of the time, following the example of the first Apostolic Council, resolved all church and dogmatic matters by common deliberations during the Councils. The resolutions of each Ecumenical Council became obligatory to the whole Church

None of the five Patriarchs of the time even dreamed of extending their authority beyond the authority of the Ecumenical Councils as did later the Roman Patriarch, who stood above the Councils of his Roman Catholic Church and, in addition to this, purported to be infallible, and Christ's vicar on earth, the head of the Church; this was foreign to the One, Indivisble Church of the time of the seven Ecumenical Councils. The scripture clearly states that "Christ is the Head of the Church" (Ephesians 5:23; Colossians 1:18).

The general assembly of the Ecumenical Councils jointly explained and formulated the Truths of Faith, and morals; they censured and rejected the false, heretical teachings. In order to differentiate the right teachings from the false, they began to term the right teachings as ORTHODOX.

Thus, Christ's Orthodox Church is a Church which preserves the pure and undefiled teachings of our Saviour and His Apostles. The Apostles, inspired by the Holy Spirit, wrote down His teachings in the Books of the Holy Scripture, the New Testament.

Because Christ's Church was ORTHODOX, this is substantiated in the FEAST OF ORTHODOXY which was primarily instituted in the year 842.

The Eastern Orthodox Church celebrates the Feast of Orthodoxy until our time on the first Sunday of Lent. This Sunday has a specific name: "Sunday of Orthodoxy" or the "Feast of Orthodoxy."

In the order of Service which is celebrated on the Sunday of Orthodoxy in the Churches, the Orthodox Faith is extolled: "The Orthodox Faith is the Faith of the Apostles; the Orthodox Faith is the Faith of our Fathers, the Orthodox Faith is the Faith which strengthened the universe".

The above quotation is repetition of an almost spontaneous assent of the participants of the Ecumenical Council of Chalcedon in 451 to a letter written by the Roman Patriarch, Pope Leo. This Council explained and defined the doctrine that in Christ there are two distinct Natures, the human Nature and the divine Nature, which are united in one and the same Person — Jesus Christ. Pope Leo explained this doctrine in a letter which he sent to the Council, and hardly had the reader finished when a unanimous cry went up from all the Fathers: "This is the Faith of the Apostles, this is the Faith of the Fathers. So we all believe and so believe all Orthodox Christians. . ." (Byzantine Missal, 1958. Sunday of Fathers of the Council of Chalcedon. pp. 338-339).

This is a clear indication that Christ's Church, the One and Indivisible Church, the Universal Church was the ORTHODOX CHURCH; it remained such until our time, and will continue to be the same evermore, for the words of its founder, our Saviour: "And the gates of hell shall not prevail against It" (Mat. 16:18) pertain to the Orthodox Church.

II. THE ROMAN CATHOLIC CHURCH BREAKS AWAY

The Roman Catholic Church broke away, that is, separated from the Universal Orthodox Church. The Roman Church placed a letter — anathema — on the Altar of the Cathedral of St. Sophia in Constantinople. The anathema of the Roman Patriarch-Pope was delivered by the Pope's legate, Cardinal Humbert. This happened in 1054. The self-willed separation of the western section of Christianity from the Church unity found severe repercussions in the western Church world. At the beginning of the XVI century a revolution or Reformation began in the West. The part of the Christians which separated from the One Church henceforth became known as Roman Catholic Church. The Reformation movement, in turn, separated almost a half of the faithful from the Roman Catholic Church. The Reformation movement in the West evolved as Protestantism.

III. PROTESTANTISM.

Protestantism evolved as a reaction or "protest" against the abuses and innovations and the excessive spread of papal authority in the Roman Catholic Church.

Its precursors were: John Hus (1369 - 1415) in Czechoslovakia, John Wycliffe (1324-1364) in England and Savonarola (1452-1498) in Italy. John Hus and John Wycliffe were burned at the stake. Savonarola escaped this during his lifetime, but his body was burned after his death.

The Protestant-reformatorial movement gathered force in spite of the strong counteraction exercised by the Roman Catholic Church.

In spite of this counteraction, the Protestant-reformatorial movement constantly deepened and spread. And at the beginning of the sixteenth century it was headed and guided by such great reformers as: Martin Luther (1483-1546), a learned monk, in Cermany; Ulrich Zwingli (1484-1531) and John Calvin (1509-1564) in Switzerland.

The Protestant-reformatorial movement in the Roman Catholic Church quickly spread over all Europe, engulfing such countries as England, Italy, France, Denmark, Poland, Norway and others. As a result, there were formed several Protestant Churches and numerous sects, the number of which is now over 250.

The reformers corrected one another, searching for the road to the One, Indivisible, Universal Orthodox Church — the Church of the first centuries of Christianity and of the seven Ecumenical Councils. Since it was difficult to bridge a thousand-year history of Christianity, and since they lacked a knowledge of the history of Christ's Orthodox Universal Church, as a result of great religious movement, Western Christendom, united until the Reformation in the Roman Catholic Church, broke into various Churches and sects, of which we are witnesses. The spiritual Mother of all of them is the Roman-Catholic Church. She is the Mother who gave them birth.

IV LONGING TO RESTORE UNITY

During the second millenium of Christianity, there were numercus efforts to restore the Church unity. But the efforts to restore unity were dictated by political motives, and they were intended to place the Universal Orthodox Church, the Church of the Seven Ecumenical Councils, under the jurisdiction of the Roman Church. As a result, these efforts were not successful. Whenever force and violence were exercised as, for ex-

ample, during the Crusades, or on Ukrainian soil under the Polish rule where fanaticism of the Roman Catholic Church was evident when they tried to convert the Orthodox population to the "Roman Faith", the question of unity in Christ, the brotherly coexistence of Christians, became more remote.

At the beginning of the twentieth century, the Protestant world, broken into numerous churches and sects, launched an action to bring the Christians together. The Protestants invited the Orthodox Church to join the action. This was the beginning of the ECUMENICAL MOVEMENT, developing into a great Christan unifying strength. Over 200 denominations from 70 countries participated in the movement.

The FIRST Christian convention aimed at bringing the Christians closer together was held in EDINBURGH, Scotland, in 1910, under the auspices of the Missionary Association (Protestant) "Faith and Order of the Church" and "Life and Church." These organizations are closely related.

A subsequent convention was to have taken place in Switzerland in 1914. This plan, however, was foiled because the First World War broke out.

The SECOND convention was held in STOCKHOLM, Sweden, in 1925. An organization called "LIFE AND WORK" initiated the convention.

The THIRD convention was held in LAUSANNE, Switzerland, in 1927, summoned by "FAITH AND ORDER."

OXFORD, England, was the scene of the FOURTH convention in 1937. "LIFE AND WORK" was instrumental in calling the convention.

The FIFTH convention was held in EDINBURGH, Scotland, that same year, 1937. "FAITH AND ORDER" called the convention.

Plans for another convention were dissipated due to the Second World War.

The SIXTH convention took place after World War II in AMSTER-DAM, Holland, in 1948. This convention conceived the idea of the WORLD COUNCIL OF CHURCHES.

The SEVENTH convention, this time the Convention of the WORLD COUNCIL OF CHURCHES, was summoned in EVANSTON, Illinois, U.S.A., in 1954.

The EIGHTH convention also under the banner of the WORLD COUNCIL OF CHURCHES, was held in NEW DELHI, India, in 1961. Roman Catholic representation was present at the convention in the role of observers.

The Protestants always emphasized the great role of the Orthodox

Church in the Ecumenical Movement. They wrote: "Although the Orthodox representatiin is not numerous, they will play a major role in the World Council of Churches."

This was written about the Roman Catholic participation: "Long and patient negotiations took place with Rome. Unfortunately Rome declined all co-operation and declined to participate in the World Council of Churches. The last decree of the Pope (to New Delhi in 1961) prevented all interested Roman Catholics from taking part in the Conference of the World Council of Churches".

The Roman Catholic Church observed the Ecumenical Christian Movement, in which the Protestants and the Orthodox took part, very closely. Roman Catholics stubbornly declined to send their representatives to the Conference of the Ecumenical movement even in the role of observers. But the development of world affairs after World War II. when many countries with predominant majority of the Roman Catholics found themselves under godless and communistic government, and the mighty Ecumenical Movement in which the Protestant Churches with partial Orthodox participation, worried Rome and compelled it to change its relation toward the World Council of Churches. In addition to this, the Roman Catholic Church aspired to gain control and upper hand in the activities of the Ecumenical Movement.

The first sign of the Roman Catholic interest was the participation of the representatives during the conference of the World Council of Churches in New Delhi, India. in 1%1. Following this came the second Vatican Council of the Roman Catholic Church convened by Pope XXIII. This Council ended in 1%5 under Pope Paul VI.

Convening the Council, Pope John XXIII said, among other things, that he is opening the window to permit fresh air into the Church. . . The Roman Catholic Church. in reality, felt the isolationism and the separation in which she found herself. Her relation with all other Christian Churches was disdainful.

Since the second Vatican Council, the general Christian atmosphere became more gentle and warm. The Roman pride supposedly began to wane; a spirit of repentance and love toward brethren in Christ is coming to the fore: to those from whom the Roman Catholic Church had separated (i. e. the Orthodox), and toward those who separated from the Roman Catholic Church (the Protestants).

The Roman Catholic Church is partly assuming the blame for breaking the Church's unity which existed prior to 1054. We have witnessed the

retraction of the anathema exchanged between the Roman Church and the Church of Constantinople. Voices in the Roman Catholic Church are heard in defence of the chief promoter of the Reformation, Martin Luther, and the Czech Reformer, John Hus who was burned at stake; the Vatican Council announced an appropriate decree regarding religious freedom.

To date the Roman Catholic religious freedom had this appearance: "Rome in the minority is a lamb.
Rome as an equal is a fox.
Rome in the majority is a tiger."

(Protestant Action, February, 1965, No. 5, Toronto).

Ukraine is, perhaps, the best qualified to speak of the Roman Catholic freedom of religion. Already in the twentieth century, receiving her independence after the First World War, Poland openly demolished hundreds of Ukrainian Orthodox Churches. The faithful of the ruined Churches were driven by force and violence to the Polish Roman Catholic Churches. These unfortunates (the Orthodox) were denied the right to buy land. A semi-military organization, the "Streltsi", was engaged to compel the Ukrainian Orthodox population to join the Roman Catholic Faith. The action of the semi-military organization, composed of police and military personnel, provoked many protests in the Polish parliament, the various ministries, and even to the late President Moscicki. This writer visited the various ministries concerning these matters.

In view of the recent abuse of power and authority, what would one say about the dark period when Poland was obsessed by Roman Catholic fanaticism? A part of the Ukrainian and White Russian population found themselves in the political and religious bondage of Poland, a tool of Rome which, following the pagan Roman example, endeavoured to subjugate the whole Christian world.

This was a time of terrible oppression, persecution and unspeakable suffering of the Orthodox population which found itself in Polish bondage. Ukrainian Orthodox sources, and even the Poles themselves admit the atrocities. The abuse of the Orthodox population was one of the causes of the decline of Poland.

Religious freedom, as interpreted by the Roman Catholic Church, was also felt by other countries. This was not only during the cruelties of the Inquisition but even during World War II. Roman Catholic Croats murdered in a cruel manner close to a million Serbs. This is substantiated by various documents in the United Nations.

We are hopeful that the Roman Catholic Church, which had adopted certain resolutions regarding the freedom of religion during the second Vatican Council, will never again resort to the method of cruel persecution and oppression of fellowmen — brothers and sisters in Christ — who have a high regard for the Church of the first centuries of Christianity and seven Ecumenical Councils. This was the Church instituted by our Lord, Jesus Christ, Himself; He gave them the solemn promise: "I will build my Church: and the gates of hell shall not prevail against It" (Mat. 16:18; "And, Io, I am with you always, even unto the end of the world. Amen" (Mat. 28:20).

V. THE ORTHODOX CHURCH, OTHER CHURCHES AND DENOMINATIONS.

We have made a brief, general survey of Christianity beginning in Jerusalem.

Let us now compare the teachings of other Churches and denominations with the teachings of the Apostolic Universal Orthodox Church of Christ of which the Ukrainian Orthodox Church is a part.

For better comprehension of the entirety of Christianity and the role of Christ's Apostolic Universal Orthodox Church, the Church recognizing the seven Ecumenical Councils while still One and Indivisible in its Ecumenical aspect, you will find an illustration in the form of a *"TREE" which depicts the rise and development of the Church, the separation, and the rise of other churches and denominations.

I. THE ORTHODOX CHURCH

The Orthodox Church preserves the pure and inviolable teachings of our Lord, Jesus Christ, the Holy Apostles and the Seven Ecumenical Councils.

The basic truths of the Orthodox Faith are:

- 1. God is One, in three Persons: the Father, the Son and the Holy Spirit; Trinity, one in Essence and Undivided.
- 2. God is the Creator of the visible and invisible world. The invisible world is that of the Angels; the visible is all that we see: the sky, the earth and all that is on it, including men.
- 3. Man's salvation is perfected by the action of the Divine Trinity. Cod is the source of our Salvation. He sent His Son into the world: "For Cod so loved the world, that He gave His only begotten Son..." (John 3:16). The Holy Spirit proceeds from the Father. The Son of Cod is our Saviour, our Redeemer. The Holy Spirit is our Sanctification. The gift of the Holy

Spirit is God's power of redemption; it is freely bestowed upon the faithful for our devotion to our Lord, Jesus Christ.*

- 4. The Holy Spirit proceeds from the Father as we find it in the Scripture: "The Spirit of truth, which proceeds from the Father" (John 16:26).
- 5. The Son of God came from heaven to save man; was incarnate by the Holy Spirit of the Virgin Mary, became Man likened to us except our sinfulness.

He shall come again with glory to judge the living and the dead: "And the Son of man shall come in His Glory and all the holy angels with Him, then, shall He sit upon the throne of His glory; and before Him shall be gathered all nations: and He shall separate them one from another, as a shepherd divideth his sheep from the goats. And He shall set the sheep on His right hand, but the goats on the left" (Mat. 25:31-33). "And then He shall reward every man according to his work" (Mat. 16:27).

- 6. When the man dies, his body is buried while his soul returns to Cod: "Then shall the dust return to the earth as it was: and the spirit shall return unto Cod Who gave it" (Ecclesiastes 12:7).
- 7. Jesus Christ founded His Church to save man: "I will build My Church" (Mat. 16:18). Our Lord Jesus Christ built His Church on the Faith in Him, as Saviour; He became its Foundation and the only Head: "For other Foundation can no man lay than that is laid, which is Jesus Christ" (I Corinthians 3:11). "Christ is the Head of the Church" (Ephesians 5:23: also Colossians 1:18).
- 8. Christ's Church is infallible as we read in St. Paul's Epistle: "The House of God, which is the Church of the Living God, the Pillar and Ground of the Truth" (I Timothy 3:15). "And, Ic, I am with you always, even to the end of the world" (Mat. 28:20).
- 9. Sanctification of man is accomplished through the Holy Sacraments which were instituted by Cod as acts, through which the faithful receive the Grace of the Holy Spirit, that is, the special Power of Cod. There are seven Holy Sacraments: Baptism, Confirmation, Holy Communion, (Eucharist), Confession (Penance), Matrimony, Holy Orders (Priesthood) and Holy Unction.
- 10. Jesus Christ instituted the Holy Orders (Priesthood) to administer the Holy Sacraments and to conduct Church Services. There are three ranks of Holy Orders: Bishops, Priests and Deacons.

*See diagram and illustration of the "TREE" enclosed in the middle of this book.

11. Christ's Orthodox Universal Church rejects the Roman Catholic Church's teaching about the Pope being the "head of the Church", "the substitute of Christ on earth", "the viceroy of Christ", or "the vicar of Christ", because it is based neither on the Holy Scripture or Bible, nor on Holy Tradition, nor on the teachings of the seven Ecumenical Councils of Christ's One, Indivisible, Orthodox Universal Church. The Holy Apostle Paul clearly states: 'Christ is the Head of the Church" (Eph. 5:23; Col. 1:18).

Christ's Orthodox Universal Church rejects, on the same grounds, the teaching of the Roman Catholic Church to the effect that "Christ's Church 'supposedly) stands on a rock — upon Peter and his successors". for, as we stated earlier, the Holy Scripture clearly says that "other Foundation can no man lay than that is laid, which is Jesus Christ" (I Corinthians 3:11). "Built upon the foundation of the Apostles and Prophets, Jesus Christ Himself being the chief Corner Stone" (Ephesians 2:20).

12. Christ's Orthodox Universal Church teaches that Its highest authority on earth is placed in its Ecumenical or Universal Councils (encompassing the whole world), and that only the Church is infallible, and not any one individual. It has never acknowledged and never shall acknowledge the authority of the Roman Bishop, the Pope, over an Ecumenical or Universal Council, nor does it acknowledge his infallibility.

The Eastern Patriarches write thus in their epistle on the Orthodox Faith (article 12): "Without any doubt, we acknowledge as firm truth (the teaching) that the Universal Church can not sin or err, and thus teach falsehood instead of the Truth for the Holy Spirit, who always acts through the faithful Fathers and Teachers of the Church, protects it from any errors".

II. THE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH

The Ukrainian Orthodox Church is a portion of the Holy Universal Church of Christ which was founded by Jesus Christ while He was on this earth, in Jerusalem, and of which He alone is the Head. Our Ukrainian Orthodox Church in Canada is a continuation of the Church in Ukraine.

We live in Canada and we are citizens of this country, but we are of Ukrainian descent, and, therefore, our Church is named the Ukrainian Orthodox Church.

There are other Orthodox Churches such as the Greek, Syrian, Russian, Byelorussian, Bulgarian, Serbian, Roumanian, Albanian and other Orthodox

Churches. There is no country in the world today where there would be no Orthodox Christians, adherents of the Orthodox Faith. They are all united in one faith, in Jesus Christ as Head and Saviour, in the same teaching, the same Holy Sacraments and the same hierarchy which has the unbroken chain of the Apostolic succession.

Our Orthodox Church is dear to us because She has preserved intact the teachings of the Orthodox Faith, which was accepted by St. Volodymyr and all the Ukrainian people during his reign.

During every Holy Liturgy we hear the dear and beloved words: "May the Lord God remember you and all the Orthodox Christians in His Kingdom..."

We are Orthodox not only when we worship in Church, but are also Orthodox in every phase of our daily life. When we are asked how to worship, we boldly and courageously reply: "We believe in the Orthodox Faith; we are Orthodox Christians; we are members of the Holy Ukrainian Orthodox Church which is the Church of our forefathers".

This heritage, the Holy Orthodox Faith, we protect without faltering, and praise it rightly, because every individual wishes to live by a true faith. The Holy Orthodox Church protects and proclaims the holy Truth, because our Lord and Saviour, Jesus Christ, founded it and is its spiritual Head. Thus spoke St. Paul, the Apostle: "Christ is the Head of the Church" (Ephesians 5:23).

In our Church Services we joyfully sing: "Strengthen, O Cod, the Holy Orthodox Faith and Orthodox Christians unto ages of ages" (End of Matins).

2. THE ROMAN CATHOLIC CHURCH

As was mentioned earlier, the Roman Catholic Church separated from the Universal Orthodox Church and began to lead its own life without regard for the Mother Church of Jerusalem, the Church of seven Ecumenical Councils which safeguarded the UNITY and INDIVISIBILITY of Christendom in the East and the West.

Lately, when the Patriarchs of the Roman Church and the Church of Constantinople annulled the mutual anathemas of 1054, the Roman Catholic Church, however, did not retract all its teachings introduced during the second millenium. These new teachings or innovations facilitated the divergencies between the Orthodox Church and the Protestant Churches on the one hand, and the Roman Catholic Church on the other.

These new teachings introduced in the Roman Catholic Church since it separated from the Universal Church are as follows:

FILICQUE

This simply means that the Holy Spirit proceeds not only from the Father, but also from the Son. This addition to the Creed was introduced by Pope Benedict VII in the XI century.

Our Lord, Jesus Christ, said: "The Spirit of Truth which proceedeth from the Father..." (John 15:26).

2. The Faithful are Denied Communion in Two Kinds.

This means that the Sacrament of the Holy Communion is administered to the faithful in one kind, the Holy Bread. The Clergy and the Bishops, however, receive the Holy Communion in two kinds: Holy Bread and Wine.

The new teaching of the Roman Catholic Church is contrary to the teachings of our Lord, Jesus Christ; it was introduced by Pope Gregory XII in 1414.

Our Saviour, Jesus Christ, instituting the Sacrament of Holy Communion, said: Take, eat; this is My Body. And He took the cup, and gave thanks, and gave it to them, saying: Drink ye all of it; for this is My Blood..." (Mat. 16:26-28; see also I Corinthians 11:23:25).

3. Immaculate Conception

Pope Pius IX proclaimed this dogma-teaching in his papal bull in 1854.

This dogma is fully contradictory as compared with the Scripture in sich we read: "Wherefore as by one man sin entered into the world, and

which we read: "Wherefore, as by one man sin entered into the world, and death by sin; and so death passed upon all men, for that all have sinned" (Romans 5:12).

4. Virgin Mary's Corporal Ascension into Heaven.

This dogma cannot be founded on Scriptural teachings. It was proclaimed by Pope Pius XII in 1950.

5. The Pope, Head of the Church, His Infallibility.

The Roman Catholic Church claims that the Pope is the head of the Church, Christ's Vicar on earth, and an infallible teacher. Although the Roman Catholic Church recognizes that Jesus Christ is the invisible Head of the Church, the whole question is virtually obliterated by the attention focused on the visible head — the Roman Pope.

Since the Roman Catholic Church claims that the Pope is God's vicar on earth, all the faithful are compelled to obedience and submissiveness to the Pope — the infallible Pope.

This is a grave error committed by the Roman Catholic Church. The Pope's efforts to assume additional power helped to disunite the One, Indivisible, Universal Church; this helped to divide the Church into eastern and western camps in 1054. Later in the XVI century, the new teachings were instrumental in arousing the Reformation movement in the West which divided the Roman Catholic Church into many Churches and sects. At the present time, the dogmas of papal infallibility and papel supremacy are the greatest impediments in re-establishing the Church unity that existed prior to 1054.

According to that papal bull dated July 6, 1439, Pope Eugene proclaimed that "the Roman Bishop is universally supreme; he is the successor to the blessed Peter, the Prince of the Apostles, the true Vicar of Christ, head of the entire Church, and teacher of all Christians".

The dogma-teaching about the papal infallibility, the headship of the Roman Catholic Church, was proclaimed by Pope Clement II in 1870, the year of the first Vatican Council. The Pope instructs his Church that the Roman Bishop, speaking "ex-cathedra" in matters of Faith and morals, is infallible; that these teachings "are immutable of themselves, and not by the will of the Church'. The proclamation of the above dogma-teaching adds as follows: "If anyone, God forbid, dared to deny this definition (outline, teaching) let him be excommunicated." (Catholic Encyclopaedia: Infallibility).

To date the Roman Bishop has not retracted the excommunication of all Christians who did not recognize, do not, and will never recognize the infallibility of the Roman Bishop, which is contrary to God's commandments.

The Word of Cod clearly states that the sole Head of the Church is our Lord, Jesus Christ and that Cod "hath put all things under His feet, and gave Him to be the Head over all things to the Church, which is His Body, the fulness of Him that filleth all in all" (Ephesians 1:22-23). Christ's Church. according to the teaching of the Word of Cod, is built on Faith in Christ, the Saviour, but not on Apostle Peter: "For other Foundation can no man lay than that is laid, which is Jesus Christ" (1 Corinthians 3:11).

Our Saviour, Jesus Christ, bestowed His infallibility upon the whole Church. No individual person was endowed with the power of infallibility, for an individual is always prone to err in Faith. Our Lord said: "More-

over if thy brother shall trespass against thee, go and tell him his faults between thee and him alone: if he shall hear thee, thou hast gained thy brother. But if he will not hear thee, then take with thee one or two more, that in the mouth of two or three witnesses every word may be established. And if he shall neglect to hear them, tell it unto the Church: but if he neglect to hear the Church, let him be unto thee as an heathen man and a publican" (Mat. 18:15-17). It is evident, therefore, that our Lord Cod bestowed infallibility in the question of Faith upon the whole Church, but not on a private individual who is subject to misjudgment in Faith. According to St. Paul, only the Church is "the Pillar and Ground of the Truth" (I Timothy 3:15).

6. Indulgence

Indulgence is an act whereby sinners are freed from punishment for transgressions both in this world and hereafter. The Roman Pope can supposedly arrange a remission of sins on the basis of merits of Saints.

This Roman Catholic teaching contradicts the Word of God. "So likewise ye" said our Saviour, "when ye shall have done all those things which are commanded you, say, We are unprofitable servants: we have done that which was our duty to do" (Luke 17:10).

This is an appropriate time to mention the question of indulgences. After the second Vatican Council under Pope Paul VI, the Indulgence provoked a certain amount of reaction from the Protestants. The Protestants are of the opinion that if Martin Luther were alive now, he would again rebel against the Indulgences.

7. Purgatory

Purgatory is a midway between heaven and hell in which the soul of sinners could receive the remission of sins in afterlife. This pertains to people who have not cleansed themselves of sins during their life on earth.

Nowhere in the Holy Scripture or Bible do we find the word "PUR-GATORY".

There is no way of substantiating this teaching on the basis of the Holy Scripture. This is only to justify the teaching about "excessive merits of Saints or the treaure-chest of good deeds", and about the indulgences which were one of the main reasons why Martin Luther rebelled against the Roman Catholic Church.

8. Celibacy-Unwed

In 1079, Pope Gregory VIII issued a decree which forbade the Deacons and Priests to be married.

9. Confirmation

In the Roman Catholic Church, only Bishops are permitted to confirm children and only in riper years.

10. Services in Latin only.

The second Vatican Council permitted partial use of the vernacular during the Services.

- 11. ESTABLISHMENT OF THE RANK OF CARDINAL for whom the following titles were used: cardinal-bishop; cardinal-presbyter, cardinal-deacon. The privilege of electing the Pope was conferred upon the Cardinals in the year 1179.
- 12. The Roman Catholic Church teaches that "the Ecumenical Council is not above the Pope, and that the Pope is not subject to it, for he is the successor of St. Peter, and, therefore, the rock and foundation upon which the Church of Christ is established."

We have previously stated that the only foundation and the only Head of the Church is our Lord Jesus Christ Himself, according to the teachings of the Holy Apostle Paul. We also pointed out that the highest authority in the Church is the Ecumenical Council, and that only the Church, and not any one individual, is infallible. Such is and has always been the teaching of the Orthodox Universal Church of Christ from the very beginning of her existence. The Roman Catholic Church, following her departure from the One, Indivisible, Orthodox Universal Church of Christ, in 1054 A.D., also maintained for centuries the teaching that the Council is above the Pope and not the Pope above the Council. Proof of this is the Council of Constance (1414-1417), which dethroned Pope John XXIII (John Cossa), and chose a new Pope. This Council was held to eliminate the abnormal state of affairs in the Roman Catholic Church when there were as many as three Popes at one time — tripapacy. Therefore, the Council of Constance was above the Pope and not the Pope above the Council.

Pope John XXIII, Roncalli, who died recently, also took the name of Pope John XXIII, as if he wished by this act to emphasize the fact that Pope John XXIII (Cossa) was an "anti-Pope".

IV. THE UNIATE OR GREEK CATHOLIC CHURCH

The Uniate or Greek Catholic Church is a part of the Roman Catholic or Roman Church, for it confesses the same truths of faith and morality, subordinating itself in all things to the Roman Catholic Bishop, the Roman

Pope. This is borne out even by such documents as the one we find in the Ukrainian Catholic press: "The Thanks of the Supreme Metropolitan. JOSEPH, CARDINAL OF THE HOLY ROMAN CHURCH. By the Grace of Cod and the Blessing of the Holy Apostolic Throne, the Humble Supreme Archbishop, Metropolitan of Galicia, et cetera" ("Nasha Meta", Toronto, January 15, 1966).

Therefore, there is only one Roman or Catholic Church. The Uniate or Greek Catholic Churches, which have been in existence for several hundred years, were formerly Greek Orthodox Churches, which became Uniates willingly or through coercion, due to historical circumstances, and which were permitted by the Roman or Roman Catholic Church to retain the Orthodox Divine Services, rites and customs, adding thereto the mention of the Pope of Rome and other changes.

The Uniate or Greek Catholic Church consists of an inconsiderable number of Croatians, Rumanians, Hungarians, Syrians and other nationalities, which were formerly Greek Orthodox.

The greatest number of Uniates or Greek Catholics are Ukrainians, who were formerly Greek Orthodox. They now call themselves Catholics and their Church, "the Ukrainian Catholic Church".

However, only recently, on November 1st and 2nd of last year, 1965, there was held in Winnipeg a conference of Priests of the Ukrainian Cotholic Church, which was attended by Priests from all four dioceses in Canada. At this conference, among other things, it was resolved and decided to eliminate the word "UKRAINIAN" from the name "the Ukrainian Catholic Church in Canada", and to adopt instead the new name "Catholic Church of the Byzantine Rite in Canada". Although this Conference, which has been labelled "secretive", consisted of only 13 Priests, it speaks a great deal for itself. . . .

The Ukrainian Catholic Church began its existence as a Greek Unique Church at the Council of Berestya (Beresteyskiy Sobor), which was held in 1596. The history of our Ukrainian Orthodox Church, of Ukraine and even of Ukrainian literature tells us what type of Council this was, acting as it did under the protection of Polish state officials and primarily under the leadership of the Polish Roman Catholic clergy. However, I would like to detain the reader's attention on that difficult situation which caused the severing asunder of the Ukrainian Orthodox Church — One until the Council of Berestya, One from the Caucasus to the Carpathians, from the Black Sea to the tributaries of the Pripyat River. And the blood still flows from this wound in greater or smaller streams. . .

Our famous historian, Hrushevsky, writes thus about this grievous religious-national oppression under which the Ukrainians and Byelorussians found themselves under Polish domination: "The Polish lords and kings, heeding their Catholic spiritual advisers, considered it their duty to spread the Catholic Faith, and oppress the Orthodox Faith, in order to force the Orthodox to accept the Catholic Faith." Prince Zygmunt III, a fonatic Catholic and friend of the Jesuits, distinguished himself by especially great brutality. History speaks thus about him: "There was no king before or after him who showed as much obedience to the Catholic priests, and who tried SO HARD TO ROOT OUT THE ORTHODOX FAITH, AS ZYGMUNT III, THE POLISH KING AT THE TIME. HE PERMITTED ALL SORTS OF COERCION TO BE INFLICTED UPON THE ORTHODOX. PERMITTING THE CLOSING AND EVEN TAKING AWAY OF ORTHODOX CHURCHES, AND ALLOWING THE ARREST OF THE CLERGY" ("History of Ukraine", Kiev-Vienna, 1920; "Outline History of the Christian Church", D. Doroshenko, pg. 66).

Prof. I. Wlasowsky writes thus about those sad times in his "Outline History of the Ukrainian Orthodox Church" (Vol. I, pg. 265, New York, 1955): "Thus a strange and incomprehensible thing came to pass with the Berestya Council of 1596. Those who had betrayed Orthodoxy received the rights and privileges that the Orthodox Church had enjoyed for centuries, while the Orthodox, confessionally, found themselves outside the pale of law. The Polish king and government completely ignored the Orthodox Church, as if it had not been the church of the Ukrainians from the days before either Lithuania or Poland had dominion over the Ukrainian people. IT WAS AN ACT OF UNHEARD-OF ENORMITY PERPETRATED AGAINST THE UKRAINIAN PEOPLE'S FREEDOM OF RELIGION BY THE POLISH STATE COVERNMENT IN ALLIANCE WITH ROME. The Ukrainians and Byelorussians who remained true to the faith of their forefathers did not reconcile themselves to this state of affairs. They began a determined struggle against the Polish state, demanding a restoration of rights to the Orthodox Church. In this struggle, as further events were to show, all classes of the population took part — from the nobility to the peasantry. This was an organized struggle. It was primarily a peaceful one waged through the brotherhoods and Orthodox representatives to the seyms (Parliament) and seymiks.

"(Besides the necessity for this great struggle for freedom of religion and at the same time of development of the national culture based on the

Orthodox Faith) the 1596 Union of Berestya brought such a division into the historical life of the Ukrainian people that ITS RESULTS ARE STILL EVIDENT TODAY. THE UNION OF BERESTYA DESTROYED THE RELIGIOUS UNITY OF THE UKRAINIAN PEOPLE. Now there existed two Ukrainian churches: the old, Orthodox; and the new, Uniate. Impelled by the realities of life these two churches entered into struggle one with the other and a long period was to elapse until the Uniate Church, A PRODUCT OF POLAND (WARSAW) AND ROME, WAS TO ACHIEVE THE NATIONAL CHARACTER IT BEARS TODAY."

From those times of fierce struggle of fanatically Roman Catholic Poland with the Orthodox Church of the Ukrainians and Byelorussians, to whom it was the bearer of their state-national aspirations, the Roman Catholic Church has two saints: Andrew Bobola, a Pole, and Josaphat Kuntsevich, a Ruthenian ("Rusyn"). Both of them took active part in the Polish Roman Catholic action of converting Orthodox to the "Roman Faith". And in this action, full as it was of cruelty and brutal persecution of the defenseless Ukrainian and Byelorussian population, they died. Thus were fulfilled the words of Christ, our Saviour: "All they that take the sword shall perish with the sword" (Mat. 26:52).

The Most Reverend Metropolitan John Theodorovich at a Church Sobor on October 25, 1964, spoke thus concerning the sad role of Josaphat Kuntsevich among the Orthodox: "The so-called "Saint" Josaphat Kuntsevich was killed by the crowd not because of his Faith, but because of his brutal and cruel treatment of Orthodox Priests and faithful".

We may also learn how this action of conversion of Orthodox to Polish Catholicism appeared from, among other things, the protest letter of Leo Sapiha (1557-1633), who was Covernor ("Voivoda") of Volyn' and Chancellor of Lithuania. Leo Sapiha writes thus in his letter to Josaphat Kuntsevich: "You have full district courts, full magistracies, full tribunals, full "ratushi" (town government jail); your episcopal chancelleries are full of suits, proceedings, protestations; but, by these things the Union not only can not be strengthened, but we are losing the last ties of love with the masses, and the seyms and all other governmental bodies are being filled with disagreements and quarrels... You add that YOU HAVE THE RIGHT TO DROWN NON-UNIATES, CUT OFF THEIR HEADS, et cetera; but no, it is not right to treat them so, for the Lord's Gospel places a strong prohibition upon seekers of revenge and it applies also to you: "Vengeance is Mine, saith the Lord, I will reward".... You write further that "A DECREE

SHOULD BE PASSED UPON THOSE WHO DO NOT ACCEPT UNION, AND THEY SHOULD BE DRIVEN FROM THE STATE...." etc.

Pope Pius IX proclaimed Josaphat Kuntsevich, "PATRON SAINT OF POLES AND RUTHENIANS". But it should be known that the Poles of that time considered "Ruthenians" to be members of the Polish community. Therefore, it was not strange, during a Polish broadcast from Buffalo, February, 1966, to hear the indignation voiced by the speaker upon those who claim Josaphat Kuntsevich, a Polish Saint, as their own. The speaker stated decisively: "Let no one dare take away Josaphat Kuntsevich, our Polish Saint".

Pope Pius IX proclaimed Andrew Bobola a saint, — the Patron Saint of Poland, who implanted Polish Roman Catholicism upon the "Kresy wschodni", i.e. on Byelorussian and Ukrainian lands under Polish domination. This implantation was the same as Polonization of the population.

Upon the proclamation of Andrew Bobola as "saint", the Polish press wrote a great deal about Poland's "Mission" in the East, Poland, which "carried faith and civilization to the East", and which distinguished herself in this: "the conversion of Lithuania and Union with Lithuania, the UNION OF BERESTYA, and the STRUCGLE WITH THE SCHISM", that, with the Orthodox Church (Ks. Jan Pawelski T. J. Bohater, PROROK I PATRON NARODU. Po kanonizacji sw. Andrzeja Boboli. Warszawa 1938).

And here is yet another Polish Roman Catholic "Saint", who belongs to those who oppressed and persecuted the Ukrainian Orthodox Church, which, for centuries, united the whole Ukrainian people upon the wide expanses of Ukrainian lands. Such a "Saint" was Casimir, the son of a Polish king, about whom the Priest, Piotr Skarga, writes in his book on the Lives of the Saints ("Zywoty Swietych Panskich", Chicago, 1905): "He loved Church unity and the salvation of men's souls so much, that he persuaded his father to pass this law upon the schismatic Churches (that is, the Crthodox Churches — Author): it was forbidden to build new ones, or to repair old ones, in order that they might thus pass out of existence, and in order that with their disappearance the Ruthenian (Ukrainian) "schism" (that is, Orthodoxy-Author) might be stopped, or pass out of existence".

In the "History of the Catholic Church" (Historia Kosciola Katolickiego, Ks. Roman Archutowski, Hanowerz, 1960), we read thus concerning the role of Poland in the conversion of Orthodox to the Union: "Both of these kings (M. Wisniowecki, 1669-1673, and Jan Sobieski, 1674-1696) were favorably inclined towards the Church, helped her in her work, and made great efforts

in strengthening the Union in Ruthenia and in the conversion of non-Uniates (Orthodox—Author) to it. The efforts of Sobieski bore fruits, the dioceses-eparchies of Peremyshl, Lviv and Lutsk accepted Union".

The newspaper "Glos Polski" of May 26, 1966, in its article on the "Celebration of the 1000th Anniversary of the Christianization of Poland in Montreal" ("Obchod 1000-letzia Chrztu Polski w Montrealiu"), also points to the "services of Poland" in the conversion of Orthodox to Polish Roman Catholicism, calling Ukrainians "Ruthenians": "Thanks to Poland, in 15% comes the Union of Berestya, which united millions of Ruthenians to the Catholic Church".

"In what year did the Clergy of Halychyna accept the authority of the Pope?" A very appropriate answer to this question is found in the newspaper "Kanadiysky Farmer" of May 22, 1961, on the page "Correspondence of the Editors". We read: "The Clergy of Halychyna never accepted the authority of the Pope (i.e. of its own accord); it was forced into doing this".

The Roman Catholic Bishop E. Likowski, a Pole, inserted this dedication in the prologue to his book "The Union of Berestya", which he wrote on the occasion of the 300th Anniversary of the Union of Berestya: "To the memory of King Zygmunt III, Chancellor Jan Zamojski. Cardinal Bernard Maciejowski, Metropolitan Ipatiy Potiy and Bishop Kyryl Terletsky — the chief creators of the Union of Berestya".

Thus, from the dedication to the book of the Polish Roman Catholic Bishop, Edward Likowski, it is obvious that the chief, creators, of the Union of Berestya were the Polish King Zygmunt III, the Polish Chancellor Jan Zamojski and the Polish Cardinal Bernard Maciejowski. And listed only as an addition, as the instruments of this work, are Ipatiy Potiy and Kyryl Terletsky, the traitors to the Orthodox Faith.

In this work we find the letters of K. Terletsky, in which he uses such epithets as these with regard to the Orthodox: "Great knaves. unquiet rabble, evil peasont people, deceitful exiles, who perished accursed, Nalivaikian horde (Nalivaiko, a Ukrainian Cossack hero, who led a revolt against Polish domination and was executed by them. Auth.), mob"...

In another letter Bishop K. Terletsky asks Chancellor Sapiha to "give the Orthodox Priests such Latin, that it might go even down to their heels.... help me, Your Worship, through your influence with My Lord, the King, and you shall see that I shall pacify them in such a manner that others shall also repent, for we shall do nothing with those ignorant cattle by leniency" ("The Union of Berestya," pg. 222).

Is there any wonder that Orthodox say: "THE UNION OF BERESTYA IS A MEMOIR OF POLISH CAPTIVITY..."

While praising the "heroism" of Josaphat Kuntsevich and Andrew Bobola and similar "missionaries", their countrymen and their collaboraters, which by the will of Rome and Warsaw and with their aid destroyed the well-developed national culture together with the Orthodox Church, which since the days of the Holy Prince Volodymyr the Great had become wellestablished in Ukrainian-Byelorussian lands, the Polish press villifies the Cossacks, our glorious and fearless fighters against our people's religious and political enemies, defenders of their native Orthodox Church and their people, calling them "butchers: "kozaki katzi" — "Cossack butchers" (Ks. Jozef Prorok T. J. Lwow. Na Triduum ku czci sw. Andrzeja Boboli. pg. 403. Nowa Biblioteka Kaznodziejska. Poznan, Maj 1938).

V THE LUTHERAN CHURCH

The founder of the Lutheran Church was Martin Luther, a former priest and monk of the Roman Catholic Church, who became one of the chief leaders of the Reformation in 1517.

The Lutheran Church teaches that a man is justified by Faith alone, the only source of Faith being Holy Scripture or the Bible.

Luther rejected Holy Tradition, which together with Holy Scripture is the source of Divine Revelation. And we read this about Holy Tradition in the Holy Scripture: 'Therefore, brethren, stand fast, and hold the traditions which ye have been taught, whether by word, or cur epistle''.

(II Thessalonians 2:15).

Holy Scripture also points out the necessity of good works for justification and salvation: "Faith without works is dead" (James 2:20).

The Lutheran Church has only two Sacraments: Baptism and Communion; but the understanding of the latter differs from the Orthodox understanding.

Lutherans have no Holy Days in memory of God's Holy Saints, for they do not honor them in prayer.

Having left the Roman Catholic Church, the Lutherans rejected the tollowing: the Pope's authority in the Church, Purgatory, Indulgences, as well as the Treasury of surplus merits, or good works of Cod's Holy Saints.

At the same time, they returned to the teachings about: Holy Commu-

nion under the two forms of bread and wine, the reading of the Holy Scripture-Bible, Divine Services in an understandable language, the language of the people that belong to the Church, and the marriage of pastors.

VI. THE ANGLICAN (EPISCOPAL) CHURCH

The Anglican (Episcopal) Church was formed in England in 1534 during the reign of King Henry VIII (1509-1547).

The confession of Faith of the Anglican Church is set forth in its "39 Articles of Faith".

Upon studying this confession of Faith, we find that it is essentially reformatorial in character, for it comes close in some points to the teachings of the Lutheran Church. This is true with regard to the teachings about: Holy Scripture, justification by faith alone, the state of man following his fall due to sin, the reverence of Saints, and other points. But the Anglican Church, leaving the Roman Catholic Church, retained the Hierarchy, the Episcopal system in the Church, as well as some basic generally accepted Christian Truths which are also acknowledged by the Orthodox Church. Because of this, the relations between the two Churches are becoming ever closer, ever more cordial since the beginning of the twentieth century; thus, the matter of unification of the Anglican Church with the Orthodox Church is becoming more and more actual.

Upon leaving the Roman Catholic Church, the Anglican Church rejected: the authority of the Pope in the Church, Indulgences, Purgatory, the teaching about the Treasury of good works which is supposed to be at the disposal of the Pope, and other teachings.

On the other hand, the Anglican Church returned to the teachings of the Orthodox Church regarding Holy Communion under two forms (bread and wine); reading of the Holy Bible by the faithful; Divine Services in the understandable, native language; marriage of the Clergy, and other things.

But the teaching of the Anglican Church is not entirely clear and evident on some points. This applies, first of all, to the number of Holy Sacraments, which may be taken as two or seven; their understanding of Holy Eucharist, with regard to the actual presence of the Body and Blood of Christ; their teaching about the Hierarchy, which may be understood in both the Protestant and the Orthodox light.

THE PRESBYTERIAN CHURCH

The Presbyterian Church was founded in 1560 by the well-known reformers, John Calvin, a Swiss, and John Knox (1505-1572), a Scot.

The main areas of convergence of Presbyterians are in Scotland, Switzerland, America and Canada.

Presbyterians have a unique form of Church government, which consists of Presbyters, or "Elders". These replaced the Church Hierarchy of the Roman Catholic Church from which they separated.

The teaching of the Presbyterian Church is essentially Lutheran in character, but more radical, and therefore this Church is further from the Orthodox Church than is the Lutheran Church.

A distinguishing feature of the Presbyterian Church is the belief in Divine predestination, that is, they believe that the Lord Ccd before all ages foreordained or predestined some people for salvation, for eternal happiness, and others for eternal death.

This teaching of the Presbyterian-Calvinists contradicts God's Word, which clearly states that God's Grace, which is granted us through the merits of our Saviour and Redeemer, is bestowed upon all people: "For this is good and acceptable in the sight of God our Saviour, Who will have all men to be saved, and to come unto the knowledge of the truth". (I Timothy 2:3-4). Divine predestination or foreordination lies only in God's Omniscience (God is All-knowing) and Prescience (Romans 8:29-30).

VIII. BAPTISTS

The Baptist movement started at the beginning of the XVII century in Germany, Switzerland and Holland. The founder of this teaching in Holland was John Smith (Amsterdam, 1600). This movement spread in England from the year 1611, and in America (Rhode Island), where it was led by Roger Williams, from the year 1639.

The general bases of their religious teachings are Protestant. A distinguishing feature of their teaching is the baptism of adults only. They rebaptize those who were baptized as children and later become their members

Baptism does not have the same significance among the Baptists as it has in the Orthodox Church. This same applies also to the "Lord's Supper"; according to their teaching, Communion is only a remembrance of the sufferings and death of Jesus Christ.

Having no Hierarchy, Baptists do not recognize the need of having a common Church centre. Baptists are divided into 15 different religious groupings according to their teachings. However, some sources count up to 26 such groupings.

The majority of Boptists prefer to call their community of faithful a "Denomination" rather than a Church.

IX. THE CONGREGATIONALISTS

Congregationalists first became known in England in 1583; their founder was Robert Brown. Founded in England, this Church movement spread to Holland, and from Holland to America, where it began its growth starting from 1620, until it now counts up to 1,000,000 members there out of an approximate world membership of over 2,000,000.

Congregationalists recognize only two Sacraments: Baptism and Communion, but these Sacraments do not have the same meaning for them as in the Orthodox Church.

Having united with the so-called "Christian Church", a liberal Unitarian denomination, in 1932, the Congregationalists, like the Unitarians, reject the teaching about the Holy Trinity and do not believe in the Divinity of Jesus Christ.

X. THE QUAKERS

Quakers, who call themselves the "Society of Friends", appeared in England in 1647; the founder of this religious society was George Fox.

The Quakers reject the Hierarchy, Sacraments and religious practices. They teach that Verity or Truth must be drawn from the heart, which becomes filled with "inner light" under the influence of the Holy Spirit.

There are over 250,000 followers of the Quakers. Of this number, 30,000 are in England, and 120,000 in America.

XI. THE METHODISTS

The fatherland of Methodists is England. Their founder was John Wesley, (1739) one of the students of Oxford University, among which was started a movement, the goal of which was the attainment of a life based on specific methods, in accordance with the teaching of the Holy Cospel. From this was derived the name, "Methodists".

Methodists recognize only two Sacraments, Baptism and Communion, but their teaching concerning them differs from that of the Orthodox Church.

They recognize Holy Scripture as the one source of faith and rule of life.

Methodists are divided into over 17 religious groupings with various names such as: Methodist Episcopalians, Reformed Methodists, the Methodist Community, Methodist Protestants, Wesleyan Methodists, and others.

There are over 15,000,000 Methodists in the world, the largest number of which is found in America (9,000,000).

XII. SEVENTH-DAY BAPTISTS

Seventh-Day Baptists organized themselves into a separate denomination at a General Conference which was held in America in 1833. While retaining the basic general religious teachings of the Baptists, Seventh-Day Baptists celebrate Saturday instead of Sunday — the Resurrection, as celebrated by the Holy Apostles and the first Christians, and as celebrated by all the Christian Churches to this day.

XIII. THE UNITED BRETHREN

The Church of the United Brethren was organized in Germany, but it was soon brought to America. Its founders were Philip Otterbein and Martin Boehm. The beginning of this denomination is generally associated with the year 1800.

The religious teachings of the United Brethren differ very little from the religious teachings of the Methodists. They have approximately 430,000 followers.

XIV. THE DISCIPLES OF CHRIST

The denomination "Disciples of Christ" exists from the year 1827. Organized in America, its founders were W. W. Stone and T. A. Campbell.

Being one of the Protestant denominations founded on an American basis, it holds views common to them on Holy Scripture and Holy Tradition, Holy Sacraments and religious teaching; these depart in many points from the Orthodox religious teaching which is truly Evangelical and Apostolical.

Statistics show the membership of the Disciples of Christ to be 1,800,000.

XV. THE MORMONS

The name "Mormons" refers to the members of the denomination of the "Latter Day Saints". Its founder was Joseph Smith. The year of its establishment was 1830, the location being the northern states of America.

The source and basis of their teachings is not the Bible alone, but also the "Book of Mormon", which they consider to be a "Holy Book", because it is supposed to be the most recent revelation of Cod.

Joseph Smith, the organizer of the Mormons preached that he had received a special revelation from Cod. on the basis of which he had found in the district of New York a copper plate. On it was inscribed in an ancient script the revelation and testament of Mormon, the last prophet of Israel, who, together with other Israelites, following the destruction of the kingdom of Israel, emigrated to America, where he lived out his days. Calling upon the reception of yet another divine revelation, he (Joseph Smith) translated this testament into English and published it in print, calling the publication, "The Book of Mormon". This book also contains "revelations" also supposedly received by newer prophets....

Mormons fall into six groupings according to their religious teaching. This teaching is a mixture of Christianity with a certain dose of pagan ideas.

The statistics of the denominations in America show their membership to be over 800,000. There are very few of them in other countries.

XVI. THE ADVENTISTS

In the initial decades of the nineteenth century many discussions developed regarding the second coming of Christ the Saviour. In England they were carried on among the members of the Anglican Church, while in America they went on among the members of various denominations, such as the Presbyterians, Baptists, Congregationalists, Methodists and others. In 1831 William Miller became head of the movement in America and all his followers received the name "Adventists".

The word "Adventists" is derived from the Latin word "adventio", which means "to come, I come". The Adventists preach about the near second coming of Christ the Saviour upon the earth in His body, and His thousand-year Kingdom here.

They proclaimed such a second coming of Christ the Saviour in 1844. But it never came about . . . for Christ the Saviour spoke thus about His second coming: 'But of that day and hour knoweth no man, no, not the angels of heaven, but my Father only' (Mat. 24:36). "Watch therefore,

for ye know neither the day nor the hour wherein the Son of man cometh" (Mat. 25:13). "For as the lightning cometh out of the east, and shineth even unto the west; so shall also the coming of the Son of man be" (Mat. 24:27).

Adventists do not acknowledge the Holy Sacraments in the Crthodox understanding, but they do have "the Lord's Supper" and Baptism of adults, to which they attach a symbolical significance.

Adventists celebrate Saturday instead of Sunday.

But we know that Christ's Church from the time of the Holy Apostles celebrates the first day of the week, Sunday, in memory and honor of the Resurrection of Jesus Christ and the Descent of the Holy Spirit upon the Apostles on Sunday.

Teachings similar to those of the Adventists are held by Jehovah's Witnesses, Millenialists, the so-called Church of God, Bible Students and others.

Statistics show that there are over 1.000.000 Adventists, 300.000 of them in America, and they belong to 7 sects. "There are seven sects of Adventists in this country", states Bishop Polyzoicles in his work "A Comparison of Various Christian Denominations with the Eastern Orthodox Faith" (Norfolk, Va.).

XVII. THE SALVATION ARMY

The Salvation Army is a religious-social society, which was organized in England (London) by William Booth in 1865. It soon spread in other countries, among them America and Canada.

The Salvation Army is organized as military system having its officers, men and women, as well as generals, all wearing their respective uniforms.

XVIII. OLD CATHOLICS

The Old Catholic Church separated from the Roman Catholic Church in 1870, when the dogma of papal infallibility was proclaimed at the First Vatican Council of the Roman Catholic Church.

The Old Catholic Church not only did not recognize papal infallibility, as a teaching contrary to Divine Revelation, but also condemned the Pope's superiority in the Church, as well as decrees of previous councils of the Roman Catholic Church which conflicted with the decrees of the Ecumenical Councils of Christ's Indivisible Orthodox Universal Church. At the

same time it returned to Holy Communion under two forms, the Priest's right to marry, Divine Services in a language understandable to the people, and other things.

Thus, it has drawn near to the Orthodox Church with which it is seeking unification.

The Old Catholic Church is most widespread in Switzerland, where its first Bishop was the learned theologian, Herzog; in Holland, where its first Bishop was the learned theologian, Reinkens; and in Germany, France, Austria and Italy.

In the twentieth century the Old Catholic Church has spread somewhat in Poland, America, Canada and other countries.

XIX. CHRISTIAN SCIENCE.

"The Church of Christ, Scientist — The Church a Woman Founded" we read in C. F. Potter's book ("The Faiths Men Live By" Charles Francis Potter. New York. 1955).

It was founded in 1845 by Mary Baker Glover, later famous as Mary Baker Eddy, a young widow of 24 (Ibid). The place of establishment was Boston, America.

Bishop Polizoides, in his brochure "A Comparison of Various CHRISTIAN DENOMINATIONS with the EASTERN ORTHODOX FAITH" (by Bishop G. Polizoides. Nortfolk, Va.) characterizes this denomination thus: "All that Christian Science retains of Christianity is the name".

Thus, all that remains is a name without any internal Christian context, because all the essence of Christian belief has been cast aside (by this sect). Indeed, the followers of Christian Science do not believe in the Holy Trinity, the Resurrection of Jesus Christ, the future resurrection of the dead, nor do they accept the Holy Sacraments, and other things.

XX. THE MENNONITES.

The Mennonites are related to the Anabaptists or rebaptizers (they rebaptize those whom they accept in their group). Their founder was Menno Simon (1492-1559), a former Roman Catholic Priest, who organized this movement in Holland, becoming their pastor and "Bishop".

The Anabaptists or rebaptizers were organized in Germany by Thomas Muentzer (1489-1525). a German preacher, who brought about their separation from the Lutheron Church. He was punished by death for his ex-

tremist-radical speeches of a church-social character.

Having become head of this movement, Menno Simon gave it a more definite form of religious teaching. The Lutheran teaching lies ot its essence, but its distinguishing features are denial of infant baptism, of military service and of oaths.

Mennonites have over twenty sects.

They were in Ukraine before World Wor 1. They had been brought in to settle in Ukraine by Queen Catherine of Russia. They were Dutch, although they were often called Germans.

XXI. THE NAZARENES.

The Nazarenes are a union of independent Pentecostal denominations organized in America in 1908. The name "Nazarene" was given at a general meeting which was held in 1919.

Nazarenes are widespread mainly in America and Canada. There are over 200,000 of them.

Their teachings are essentially the theological doctrines of the Methodists.

They believe that Baptism is "of the Holy Spirit".

XXII. THE PENTECOSTALS.

"The Twentieth Century Encyclopedia of Religious Knowledge" (1955) gives 8 different names for the "Church of the Pentecostals", and the dates of their organization are: 1899, 1901, 1911, 1914, 1919, 1921, 1924 and 1945.

From this large number of names of denominations and dates of their organization alone, it is easy to imagine the great variance in their teachings. It is true of course, that they have one thing in common: referring to the Holy Day of the Pentecost, they claim to speak under the inspiration of the Holy Spirit at their meetings (Acts of the Apostles 2:1-4) although this language of theirs is often unintelligible even to themselves.

Pentecostals anticipate the speedy second coming of Christ the Saviour and His thousand-year reign here on earth.

They have "the Lord's Supper" and practice the washing of feet.

There are over 300,000 of them in America and Canada.

XXIII. THE FOUR-SQUARE COSPEL.

The "International Church of the Four-Square Gospel", as it is called in the "Religious Encyclopedia" (Grand Rapids, Michigan, 1955) was founded in 1918 in America (Los Angeles). Its founder was A. C. MacPherson. It was incorporated as a denomination in 1927.

The denomination has over 80,000 members in America and Canada. It has its own missions.

Their religious confession is found in the "Declaration of Faith", which is signed by their preachers and members.

They acknowledge the Holy Trinity, practice the "Lord's Supper" in memory of the Last Supper, and their Baptism is "of the Holy Spirit".

XXIV. THE UNITED CHURCH

The United Church was born in 1925. In this Church's journal ("The United Church Observer" of the United Church of Canada) from the month of August, 1965, we read: "The biggest thing to happen to the UNITED CHURCH SINCE ITS BIRTH IN 1925 is the current proposal for union with the Anglican Church".

The United Church of Canada unites the following denominations: the Congregationalists of Canada and the Methodists and Presbyterians of Canada.

The United Church of Canada by its organization and teaching is more the Church of the Presbyterians than of the Methodists and Congregationalists.

The 1951 statistics give 2.000,000 members of this Church in Canada; the Church's budget was \$3,191,533.

The United Church of Canada has its mission posts in some Asian countries.

XXV THE UNITARIANS.

Are Unitarians Christians? This question is found in the book "Religions in America", published in America by L. Rosten.

The answer to this question is yes and no.

"If to be a Christian is to profess and sincerely seek to practice the religion of Jesus, so simply and beautifully given in the Sermon on the Mount, then Unitarians are Christians.

"But because Unitarians do not acknowledge Jesus as their "Lord and

Saviour", they are often thought of as being non-Christian and, in fact, are not eligible for membership in the National Council of the Churches of Christ in the U.S.A".

Unitarians do not believe in One Cod in the Holy Trinity, rejecting the divinity of the Son of Cod and of the Holy Spirit.

("Religions in America", edited by Leo Rosten. Simon and Schuster, New York, 1963).

XXVI. THE JEHOVAH'S WITNESSES.

The Jehovists or Jehovah's Witnesses form a religious group, which during its as yet short history — for it was only born at the end of the nineteenth century (1872), has several times changed its name. The present name, "Jehovah's Witnesses". was adopted in 1931.

The founder of this religious group was C. T. Russell, who died in Pennsylvania, America. His successor, Judge Rutherford, who died in 1942. showed great activity in the propagation of the teachings of the Jehovah's Witnesses. But because he brought political doctrines into his teachings, he was even arrested together with some of his followers during World War I.

In general, the teachings of the Jehovah's Witnesses are closest to those of the Jews. Jehovah's Witnesses, indeed, acknowledge one God, but they reject the teaching about One God in the Holy Trinity. Thus, they deny the existence of the Holy Trinity, about which the Bible's teaching is so clear and definite.

The "Christ" acknowledged by Jehovah's Witnesses is a God-created being, and not the Lord Jesus Christ, Who came to earth, the Son of Cod, the Second Person of the Holy Trinity, One in Essence with the Father, in which we believe. For this reason, we may hear these words directed at Jehovah's Witnesses: "The "Christ" acknowledged by "Jehovah's Witnesses" has been invented by them".

"Jehovah's Witnesses" reject life after death.

They connect the Second Coming of Christ with the 1000-year reign of Christ on earth; this corresponds with the materialistic idea of the Jewish people about the Messiah as their King.

XXVII. OTHER DENOMINATIONS, SECTS AND RELIGIOUS GROUPS

We have given a short review of the major Christian Churches, denominations and religious groups.

The "Tree of the Origin of Faiths" which I have included in my work will help the reader in forming a general orientation on the theme that I have brought out.

It is very unfortunate that the Reformatorial-Protestant movement in Western Europe in the sixteenth century, as a protest against the ill usages of the Roman Catholic Church following its departure from Christ's One, Indivisible, Universal Orthodox Church, caused such a terrible fragmentation of Christianity that in America alone we may count over 300 small sects and religious groups alone.

This is given by Elmer T. Clark in his work "The Small Sects in America — an authentic study of almost 300 little-known religious groups" (Elmer T. Clark, Abingdon Press, New York, Nashville).

APPENDIX 1:

ECUMENISM.

The Ukrainian Orthodox periodical "Vistnyk" of June 5, 1966 (Winnipeg), characterizes ecumenism thus in the article "Fifth sense of Ecumenism": "The words "ecumenical", "ecumenism", of Greek origin, are traditionally translated among the Slavic people as "universal", "universalism". In modern Ukrainian this would be translated as "world-wide", "worldwide-ness". Every movement, every organization which acts on a world-wide scale can rightfully call itself "ecumenical". If Ukrainians were to form an organization which consisted of representatives of the Ukrainian people of the various continents on the earth, then they could call it an "ecumenical" (world-wide) Ukrainian organization. It was in this very sense that the Second Vatican Council (1962-65) was called an "ecumenical" (world-wide) Council: because it was composed of the Catholic Bishops of all the countries in the world in which the Catholic Church exists.

"In modern times, the Protestants were the first to use the word "ecumenism" for the idea of "union" of Christians. However, this is to be understood as peaceful coexistence and practical co-operation in the line of Christian charity and benefaction—without any conversion one of another to their

charity and benefaction — without any conversion one of another to their particular confession. This type of "ecumenism" began formally in 1938 at Utrecht, where the World Council of Churches was created and its first constitution (statute) was drawn up. The first Assembly (Grand Gathering) of the World Council of Churches was held in Amsterdam in 1948. Following the Second World War this ecumenical World Council of Churches, founded by Protestants, was joined by almost all the Orthodox Churches, as well as Churches of other confessions, excepting the Catholic Church.

"Beginning with the Second Vatican Council (1962-65) the Catholic Church also followed in the steps of the Protestants, and began using "ecumenism" for the idea of "union" of Christians. However, this understood as a "union" under the authority of the Pope, and this also means that non-Catholic Christians must renounce their confessions and convert to Catholicism. Thus, the Catholic Church uses the word "ecumenism" in a different connotation from that of the World Council of Churches".

Having given an explanation of the fourth and fifth senses of "ecumenism", the author of the said article ends with these words: "We do not want strange things, nor will we give up our own" — this principle, which was created by our people, must be our answer to those who are propagating "ecumenism" in its fifth sense ("all one"), as well as in its fourth sense (the project of "concessions") wherever it reveals itself to be the same as the fifth".

"Ecumenism" as peaceful coexistence among religions — yes; "ecumenism" as a movement for acceptance of Orthodoxy by those who of their own free will wish to do so — yes; "ecumenism" as the recognition and respect of the principle of autocephality (independence of foreign authority) of Churches — yes; all other "ecumenisms" — no".

We hear and read everywhere in the press about the Roman Catholic Church's propagation of "ecumenism", in the understanding of the subordination of all Christians to the Roman Bishop — the Pope. And our brothers, the Ukrainian Catholics, who are building a Ukrainian Catholic University in Rome in order to prepare propagandists of the Roman union in Ukraine (unfortunately, they forget that "Historia est magistra vitae" — "History is the teacher of life"), teach their faithful thus about "ecumenism": "A Catholic must never conceal his desire that all people might become Christian-Catholics. This is also the ULTIMATE aim of the "ecumenical dialogue" (Ukrainian News, Edmonton, August 5, 1965).

The "Ukrainian Orthodox Word" (August, 1966) writes thus about this University: "Obviously, the University in Rome is supposed to prepare these new conquistadores* for Ukraine, which goal, obviously, has nothing to do with forming a bridge of knowledge between Ukrainian Catholics and Orthodox. It is too bad that such fantastic and ruinous (for the Ukrainian people) viewpoints still dominate in Rome".

In the fourth chapter of this work, "Longing for Restoration of Unity", we have already shown that the ecumenical movement was started by the Protestants and Orthodox, and not by Roman Catholics. "Why this misappropriation?" asks the "Evangelical Morning" (July-August, 1966), calling upon the article of the Catholic Priest Y. Svyschuk in the periodical "Svoboda", June 10, 1966. who as "The Evangelical Morning" says, "went as far as to say" that ecumenism "was started by the Second Vatican Council".

In this same issue of "The Evangelical Morning" we read about the "strange pretentions" of the Supreme Metropolitan Joseph, "Cardinal of the Holy Roman Church", who, in his Easter message, speaks about the fact that the Second Ecumenical Council "out of love extended the hand of salvation and union to all the non-united Churches and to the groups and confessions who believe in Cod, and even to those who do not believe..." The above quoted notation finishes with these words: "It is too bad that Ukrainian Catholics do not realize the fact that Roman Catholicism, and they, most of all, need help, especially when one takes into account the fact that Catholic Italy has the largest Communist party in Europe. The question arises: is there any sense at all in putting their money into a Ukrainian Catholic University in Rome, in order that someone else i.e. someone other than the Ukrainian Catholics might benefit from it later?".

*CONQUISTADORS — Conquerors, Spanish adventurers who, after the discovery of the North American continent by Christopher Columbus, came to America and captured several territories. The movement involved in human destruction of the native residents (aborigines). This is one of the darkest pages in the history of mankind.

(Encyclopedical Dictionary, F. Pavlenkov, St. Petersburg, 1918; New York, 1956)

Spanish conquerors who in the 16th century captured various sectors of the land (America) without official government sanction. They were notorious for their plundering tactics and extreme cruelty to the native population.

(Dictionary of Foreign Words; New York, 1955).

In this same issue of "The Evangelical Morning" we find this answer to the question "Does Ukrainian ecumenism begin here?": "It is well known to all Ukrainians that J. Kuntsevich is a very controversial character in Ukrainian religious life. Why should we not leave him alone in the interests of the further development of Christ's cause among our people, and keep before us the one Light and Example, which for us, should always be our Saviour, Jesus Christ?" (This is an answer to the sermon of Cardinal Joseph Slipy by the grave of Josaphat Kuntsevich, in which he cites him (Kuntsevich) as an example worth following...?).

We also find a reaction to the Easter sermon of Joseph Slipy, "Cardinal of the Holy Roman Church", in the "Ukrainian Orthodox Word" (June-July, 1966), which is the periodical of the Ukrainian Orthodox Church of America. On page 13 we read: "We think it to the purpose to draw attention to one fact, the cause of which is difficult to comprehend, but which is becoming more and more a thorn in the side of Orthodox Ukrainians. Thus, regardless of various appeals to the Orthodox Ukrainians on the part of the Ukrainian Catholic episcopates, which appeal supposedly to the desire for mutual understanding and drawing together, at the same time, upon other occasions the name of Josaphat Kuntsevich is stubbornly cultivated, and he is considered by Metropolitan J. Slipy and many Ukrainian Catholics to be a consecrated martyr. And the blame for his tragic death, they place upon the Orthodox, and thus upon all Orthodox Ukrainians. Metropolitan J. Slipy's address on April 11th of this year, the second day of Easter, delivered at the grave of J. Kuntsevich, may serve as a final example of the propagation of the person of J. Kuntsevich. In the very first sentence of his address Metropolitan J. Slipy emphasized that "having gathered by the grave of the Holy consecrated Martyr Josaphat, we celebrate the greatest Feastday of the Christian Church — Christ's Resurrection". In the same way, at the end of his address Metropolitan j. Slipy considered it to the purpose to mention that "so may this present moment, this present bright Feastday of Christ's Resurrection, celebrated so joyously here, by the grave of St. Josaphat, become our strength, elevation and our might!".

""The question arises: over whom, against whom, and for what? Besides this, another question begs attention: is it possible that this writing of the name of Josaphat Kuntsevich on banners can bear witness to the sincerity of the desire for mutual understanding, drawing together and, finally, for all-forgiveness for which Pope Paul VI himself appealed only recently, at the very end of the Vatican Council? And yet another question: is it pos-

sible that the stubborn mention of J. Kuntsevich is directed to compel us, Orthodox Ukrainians, to write on our banners the name of a TRUE MARTYR — ST. ATHANASIUS, Hegumen of Berestya, who also died at the felonious hands of fanatics?"

"We shall not attempt to answer these questions for other persons have been called upon to answer them. Neither shall we mention the opinion of Josaphat Kuntsevich that was held by his contemporaries, especially the distinguished figures of state, who were "right-believing" Catholics. Neither shall we mention the beginnings of the spreading of the cult of J. Kuntsevich in Halychyna in the 20's and 30's of this century, when the first opposition to the spread of this cult was started by the students of Ukrainian gymnasiums (universities), especially those in Stanyslaviw, in whose memories the whole period of history related with the beginning of the Union. and its course among the Ukrainian people, was still fresh and not yet covered with the veil of oblivion. We shall merely point out that one proceeds to mutual understanding and drawing together openly, without malice and with open helmet (heart), if one sincerely desires these things (mutual understanding and drawing together). When these requirements are not in evidence, there naturally arises a reaction, which calls us to be cautious, strongly mistrustfull and very careful" ".

"The Ukrainian Orthodox Word" (May, 1966) also reacted to that portion of the Easter greeting of Metropolitan J. Slipy, "Cardinal of the Holy Roman Church", in which he speaks of the "hand of salvation extended" to the "non-united" Orthodox Ukrainians. . . In the notation "Semantic oversight or due to inertia?" we read this, among other things: "In the paschal greeting of the Supreme Archbishop J. Slipy, printed in the April 20th, 1966 issue of "Svoboda", is an interesting statement upon which we cannot but draw attention. We quote: "For the first time the Council (speaking of the recent Vatican Council of the Catholic Church) out of love EXTENDED THE HAND OF SALVATION and union to all the nonunited Churches and to the groups and confessions who believe in Cod. even to those who do not belive" (Emphasis ours). How should one understand this statement? As the general intention of the Catholic Church, or as the personal viewpoint of the Supreme Archbishop, or as a reflection of Ukrainian Catholic understanding of the inter-relations of the Catholic Church with the non-united Churches? But, no matter how we regard this statement, it is full of old relapses, old prejudices toward the non-united brethren in Christ, and of the old understanding of the exclusiveness of the Catholic Church in relation with the rest of the Christian world.

"What does it mean "to extend the hand of salvation", for instance even to us, the "non-united" Ukrainian Orthodox? It must mean, to extend such a hand to those who can not be saved on their own. It is to be understood that one who extends the hand is safe, and the one to whom the hand is extended is in danger. What other interpretation of this Ukrainian idiom is possible?

"For centuries, we have believed and still believe, that we find our salvation in the bosom of our Orthodox Church, that we have no need to seek salvation beyond its embrace... We state that we have found and still find God within the embrace of Orthodoxy, but we do not rule out the possibility of doing this within the boundaries of other Christian organizations (groups). If all others interested in Christian unity do the same, then ecumenism shall become an historical reality. But while even one of the Christian Churches, in our case the Ukrainian Catholic Church, has the intention of saving the "non-united" brethren, ecumenism remains fictitious until that time (when they give up such intentions).

"It seems to us, that it would sound better in the Easter greeting, if the author had said that the Vatican Council decided to save Catholics, for it is not competent to save the "non-united". Such a statement would be humble and especially moving, and it would have called forth consonance and sympathy in us, for we also are doing all that is in our power to find our own salvation. We ourselves answer for our salvation and have no need of Councils of other Chutches for this, while at the same time greeting the Vatican Council as an act of great significance in the life of the Catholic Church.

"We would like to believe, that this statement is merely another lapse, merely an oversight, because it is impossible that the Supreme Archbishop in this, our time, should deal with us in yesterday's categories. If, however, this is an error due to inertia, then we believ that such errors shall not occur in the future. "Errare humanum est" (to err is human), but an error of this magnitude calls forth a momentous dissonance in our life. Let us try to avoid new errors".

As regards the RELIGIOUS UNITY of the Ukrainian people, we should remember well and never forget the fact that we had this unity for ages, beginning from the Baptism of Ukraine in the Orthodox Faith in the reign of the Holy Equal of the Apostles, Prince Volodymyr the Great. This is borne out very clearly by our history, our Chronicles and the Divine Service books of the Ukrainian Church. Our religious disunity is not the result of

Ukrainians' seeking salvation beyond the bounds of their own Native Ukrainian Orthodox Church, which is the treasury of all Divine Truths, being an integral part of the Holy Universal Orthodox Church founded by our Saviour Christ Himself, and led by Him as Its ONE HEAD.

It (our religious disunity) has been forcefully thrown upon us from "above" by the political enslavers, the Polish Roman Catholics, with the blessing and energetic support of the Roman Popes as we have already mentioned, — "AS A PRODUCT OF ROME AND WARSAW". In this manner, it differs from the religious disunity which came about in Western Europe during the Reformation movement, when religious reformers such as John Hus, John Wycliffe, Savonarola, Martin Luther, Ulrich Zwingli, John Calvin and others sought salvation outside the Roman Catholic Church, because they felt that the Roman Catholic Church had departed from the teachings of Christ and the Apostles, and from the teachings of the seven Ecumenical Councils of Christ's One, Indivisible, Universal Orthodox Church.

Therefore, PROTESTANTISM in Western Europe is the result of an internal process which came about and developed within the Roman Catholic Church. The Union of Berestya, on the contrary, as we have already said, is a "PRODUCT OF ROME AND WARSAW". This means that there was intervention by external hostile forces, which acted in their own interests, and not in the interests of the Ukrainian cause. For this reason Ukrainians felt so painfully their religious disunity, brought upon them by external pressure through force and violence, and they suffer it still because it enfeebled and still enfeebles the Ukrainian people's battle for its independence, self-reliance and statehood. The Most Rev. Harion, Metropolitan of the Ukrainian Orthodox Church in Canada, a great statesman and scholar, former professor and rector of the Kievan and Kamyanetz-Podilsky Universities, Minister of Education and Confessions, states and proves, on the basis of numerous sources, how great a misfortune was and is the religious division of the Ukrainian people, brought about by Roman Catholic Poland aided by the treachery of several Orthodox Bishops at the Council of Berestya in 1596.

Metropolitan Ilarion, with full resolve, personally exposing himself to the imaginary charge of "lack of religious toleration", boldly asserts the truth: that the religious division of the Ukrainian people, perpetrated by FOREIGN HANDS FOR FOREIGN INTERESTS, weighs upon the interests of the Ukrainian people so heavily, that (because of it) they DO NOT HAVE THEIR OWN FREE UNITED STATE TO THIS DAY!

And when today we hear the frequent calls of our brother Ukrainians, formerly Orthodox, later Uniates, still later Greek Catholics, and now Ukrainian Catholics, about the necessity of religious union of Ukrainians, Metropolitan Ilarion boldly and openly answers: Yes, religious unity is needful to us, and even necessary! But the BASIS OF UNION CAN ONLY BE THE STATE THAT EXISTED BEFORE THE UNION OF BERESTYA. AND AT THAT TIME there was ONLY ONE UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH, WHICH UNITED ALL THE UKRAINIAN PEOPLE on the wide Ukrainian territories from the Carpathians to the Caucasus, from the Black Sea to the tributaries of the Dnieper.

At that time there were no Uniates, nor Greek Catholics, nor Ukrainian Catholics among the Ukrainians. but ONLY ORTHODOX UKRAINANS. We must return to that state of affairs, and then with our united forces we shall fill the abyss that foreign enemy hands have dug between Ukrainians, in order to rule over them and destroy them in the name of foreign and hostile interests.

Thus, Metropolitan Ilarion is the apologist and defender of the religious and national unity of the Ukrainian people. We must build this unity upon the inviolable basis of Divine Truth and Ukrainian truth, casting from our religious and national life all the violence inflicted upon us by our religious-political enemies during our political and religious enslavement.

As regards general Christian unity, we must remember that such unity existed for almost a thousand years. I say "almost", because the unity between the East and West was already scarred in 867. And although it was renewed often, it hung upon a very slender thread, which finally broke... A sad disunion came about and it lasts to our times. The full separation of the Western portion of Christianity from the Eastern portion came about in 1054, and its result was the Reformation, which evolved in the bosom of the Roman Catholic Church in the 16th century, and which led to the terrible division of Christianity which we see today.

Therefore, since Christian unity existed for almost a thousand years, it follows that it can and should exist today upon the same grounds as it did then. And in order that this may come about, it is necessary that the Roman Catholic Church should reject all those teachings which she brought into the Church, following her departure from the East, and thus from the teachings of the ONE CHURCH OF THE SEVEN ECUMENICAL COUNCILS. She must reject all the superstructure that she has built on her own.

The Protestant Churches, on the other hand. must return to all those teachings of the seven Ecumenical Councils, which they lost in trying to cleanse the Roman Catholic Church of all the new teaching, that she had brought in, which were not known by the One Indivisible Church.

Dr. I. I. Overbeck, Doctor of Theology and Philosophy, one of the greatest Protestant intellectuals, expressed himself thus on the subject of the union of Christian Churches: "Many write and argue about the Church, her essence meaning and structure. This indicates how badly they wish to find the Church. But all philosophizing and theologizing is useless here, because the Church is not the work of man but of God. The Church exists. It may be discovered but not founded. For this reason, we must be guided in this matter by history alone: for it alone will show with uniform evidence the extent to which the papacy has blighted the Church, and the purity of the orthodox teaching retained by the Eastern Church".

Professor Overbeck addresses his Protestant fellow-believers with this call: "Beloved Protestant brethren! Behold the Church which was founded by the Holy Spirit upon the day of the Pentecost. Rome has blighted this Church. You wanted to reform and purify it. But when you began to realize your desires into life, the Church itself disappeared from among you. Look to the East: the Light comes from the East! There was no reason to carry out a dangerous action of purification there, because there the Church has remained the same, with regard to its Orthodoxy, as it was from the very beginning". ("Ex Oriente Lux", Vilna, 1868).

Thus wrote Prof. Overbeck about the union of the Churches yet before the First and Second Vatican Councils, almost a hundred years ago. And what would he say now, when the Protestants are still more disunited, and the Roman Catholic Church has proclaimed new dogmas, by which she has departed still more from the teachings of the Seven Ecumenical Councils which are the foundation, the basis of work toward the resstoration of unity? He would certainly repeat his statements even more strongly, calling his brother-Protestants and Roman Catholics to "behold the Church which was founded by the Holy Spirit upon the day of the Pentecost, look to the Orthodox East because the Light comes from the East — ex oriente lux!".

Dr. N. Arseniev, Prof. of the New Testament and Apologetics, writes thus about the Vatican dogma of "papal infallibility, which is the great est obstacle to the restoration of Christian unity:

"Papal infallibility remains the great issue, the crucial point especially in the relation between the Orthodox and the Catholic Churches. The dynamic presentation of the doctrine of the Church in this remarkable document — the "Constitutio de Ecclesia" — and the collegiate responsibility of the bishops — in union with the pope — in the government of the Church seem to indicate a renewed approach (never denied though) to this problem on the part of the Catholic Church. On the other hand, the complete formula of Vatican I defining the papal infallibility has been word for word reproduced and inserted in the last part of the document "De Ecclesia". Even that pointedly sharp expression: "ex sese et non ex consensu Ecclesiae" (that proved, by the way, at the same time to be rather ambiguous, as we can conclude from its so many different interpretations). Friends of the Catholic Church, fully aware of the great importance that the dogma proclaimed in Vatican I plays in her life, did not expect that Vatican II would be willing or able to produce any major change in this respect. But some thought (and so thought some Catholics) — that the sense of the emphatic and sharp words "ex sese et non ex consensu Ecclesiae" could be restated in a less pointed, less polemical and at the same time clearer and less ambiguous form. This did not happen. Perhaps this could not happen: it would perhaps provoke internal troubles, heavy internal conflicts. At any rate this seems to be regrettable from an ecumenical point of view.Our times that witness great moral and spiritual depression can also witness to the great deeds of the Spirit of Cod in and through His Church which is now, again, in different parts of Christianity, on a march towards unity — union in the Father, the Son and the Spirit". ("The Meaning of Vatican II from an Ecumenic Point of View" by Dr. N. Arseniev, professor of New Testament and Apologetics at St. Vladimir's Serninary, DIAKONIA. Vol. I. No. I, January, 1966. New York).

Yes, union in the Father, the Son and the Holy Spirit.

The Church of the first millenium, as it existed until 1054, must be the foundation of all work towards the renewal of Church UNITY.

One Church, One Head of the Church, One FOUNDATION - JESUS CHRIST.

We, Orthodox, pray daily for this type of UNITY and we labor for the restoration of such a unity.

3 M I C T :

I.

Едина Христова Вселенська Православна Церква	3
II.	
Відокремлення Римо-Католицької Церкви	6
III	
Протестантство	7
IV.	
Туга за приверненням єдности	8
V.	
Православна Церква та інші Церкви й віровизнання	12
I. Православна Церква	12
II. Українська Православна Церква	15
III. Римо-Католицька Церква	16
IV. Уніятська чи Греко-Католицька Церква	19
V. Лютеранська Церква	24
VI. Англіканська Церква (Єпископальна)	25
VII. Пресвітеріянська Церква	26
VIII. Баптисти	27
IX Конгрегаціоналісти	27
Х Квакери	28
XI. Методисти	28
XII. Баптисти Сьомого Лня	23

XIII.	Об'єднані Брати	29
XIV	Учні Христа	29
XV.	Мормони	29
XVI.	Адвентисти	30
XVII.	Армія Спасіння	31
XVIII.	Старо-Католики	31
XIX.	Християнська Наука	32
XX.	Меноніти	32
XXI.	Назарени	33
XXII.	П'ятидесятники	33
XXIII.	Чотиро-Скверове Благовістя	33
XXIV.	З'єднана Церква	34
XXV.	Унітаріяни	34
XXVI.	Сговісти	35
XXVII.	Інші деномінації, секти й релігійні групи	35
додаток	1: Екуменізм	37
додаток	2: Дерево-Церква — в середині книжки 47—	-49

TABLE OF CONTENTS

	l	Page
The One,	Universal Orthodox Church of Christ	. 49
	II	
The Roman	n Catholic Church Breaks Away	. 52
	III	
Protestanti	sm	. 53
	IV	
Longing to	Restore Unity	. 53
	V	
The Orthod	dox Church, Other Churches and Denominations	. 57
1.	The Orthodox Church	. 57
11.	The Ukrainian Orthodox Church	. 59
111.	The Roman Catholic Church	. 60
IV.	The Uniate or Greek Catholic Church	. 64
V.	The Lutheran Church	. 70
VI.	The Anglican (Episcopal) Church	. 71
VII.	The Presbyterian Church	. 72
VIII.	Baptists	. 72
IX.	The Congregationalists	73
X. *	The Quakers	73
ΧI	The Methodists	73

XI	I. Seventh-Day Baptists	74
XII	I. The United Brethren	74
ΧIV	V. The Disciples of Christ	74
X/	V. The Mormons	75
×v	The Adventists	75
XVI	I. Old Catholics	76
ΧIX	K. Christian Science	77
X	K. The Mennonites	77
XX	I. The Nazarenes	7 8
XXI	I. The Pentecostals	78
XXII	I. The Four-Square Cospel	79
XXI\	/. The United Church	79
XXV	/. The Unitarians	79
XXV	I. The Jehovah's Witnesses	80
XXVI	I. Other Denominations, Sects and Religious Groups	81
Appendix	al: Ecumenism	81
Appendix	Calcalled the Church in the middle of the Book: 47-	-49

